

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 1 (2330) Год XLVI

Беласток 7 студзеня 2001 г.

Цана 1,50 зл.

На злome стагоддзьяў

Мінула XX стагоддзе і мы ўжо жывем у трэцім тысячагоддзі. Гэты каляндарны факт схіляе да задумы над пройдзеным шляхам і бліжэйшай будучыняй. Мы звярнуліся да вядомых асоб з просьбай падзяліцца з нашымі чытачамі рэфлексіямі на тэму мінулага і будучыні.

Яго Блажэнства САВА — мітрапаліт Варшаўскі і ўсяе Польшчы

— Як запам’ятаецца Вам мінаючае стагоддзе? Якое з Ваших здзяйсненняў лічыце найважнейшым?

— Мінулае стагоддзе было багатае ў шэраг важных здарэнняў грамадска-палітычнага і царкоўнага характару. На тэму палітыкі я, як духоўная асоба, не хачу выказвацца. Аднак нельга абйсці маўчаннем дзве сусветныя войны і дзесяткі меншых мілітарных канфліктаў, рэжымаў і дыктатур, перамен палітычных ладоў у нашым рэгіёне і ў многіх месцах Еўропы і свету, прыкідваючыся, што іх не заўважаем. Яны здарыліся і пасля іх жыццё ўжо не было такім як раней. Змянялі яны карэнным чынам людскія лёсы. Надта часта пакуты, якія ім спадарожнічалі, былі так вялікімі, што просты чалавек не ў змозе быў іх пераадолець. Пакіньма тады ацэнку згаданых здарэнняў гісторыкам і юристам. Мы, як веруючыя людзі, прызваныя для таго, каб там, дзе даходзіць да граху, як і там, дзе пануе правата, заўсёды быць верным нашаму Айцу Нябеснаму і яго святым заповедзям.

Прыгляньмася тады мінуламу нашай Царквы. У жыцці Польскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, як і ў гісторыі ўсяго тадышняга свету ад-

[працяг 2]

Ежы Плотовіч (рэдактар) і Уладзімер Арлоў (аўтар) разглядаюць кнігу „Requiem dla piły motorowej”.

„Бязмежжа” über alles

Аляксандр МАКСІМЮК

15-16 снежня 2000 г. у Беларускаму музеі ў Гайнаўцы адбыўся V Літаратурны семінар „Бязмежжа”, арганізатарам якога ўвесь час выступае Беларускі саюз у Польшчы. Поўнасьцю ён быў прысвечаны прэзентацыі кнігі, якія ўзніклі на працягу 2000 года ў — тут працягваем старшыню Беларускага саюза з кнігі „Лябірынты прывіднага замку” — „беларускай культурнай прасторы, веданне якой з’яўляецца вельмі важным нам”. А з’явілася тых кніг чатыры: Сяргея Астраўца „Цэнзарскія нажніцы”, Uładzimie-ga Arłowa „Requiem dla piły motorowej” (пераклад на польскую мову прозы пісьменніка), „Лябірынты прывіднага замку. Гарадзенскі ключ паэтаў. Анталогія” і Міхася Андрасюка „Фірма”.

„Бязмежжу” стукнуў першы юбілей. Стала гэта прычынай для неслезлівых успамінаў. Упершыню мерапрыемства наведаў прадстаўнік гайнаўскіх гарадскіх улад — бурмістр Анатоль Ахрыцюк, які сказаў колькі прыгожых слоў пра „вялікі гонар для горада”, „юбілей, які стварае ўжо пэўную традыцыю”, „напрацоўкі папярэдніх гадоў”, „вялікую духоўную бяседу” ды пажадаў „далейшых артыстычных уражанняў”...

А першыя ж артыстычныя ўражання пачаліся ў чэрвені 1996 года — з дакладам пра прагрэс „Бязмежжа” выступіў Мікалай Ваўранюк, сцвярджаючы, што гэтае мерапрыемства ўпісваецца ў ініцыятыву Таварыства вольных літара-

тараў, якое ў 1993 годзе ўзнікла ў Наваполацку (ТВЛ згуртавала, галоўным чынам, творцаў Полаччыны і Гродзеншчыны). „Бязмежжа” ў сваёй задуме — успамінаў старшыня Беларускага саюза Яўген Вапа — мела быць літаратурна-філасофскім часопісам, аўтары якога так моцна верылі ў свой поспех, што забыліся пра фінансавое забеспячэнне, структуру ды ўсё іншае, што часопісу неабходнае... Горад Гайнаўка — месца правядзення „Бязмежжа” — сыграў выключную ролю ў жыцці арганізатараў-удзельнікаў „Бязмежжа”. Быў ён для іх першай метраполіяй. Дзякуючы „Бязмежжу”, сцвердзіў Я. Вапа, удалося ўвайсці не толькі ў літаратурнае асяроддзе Беластока, але і выйсці з беларускай літаратурай у Польшчу. Да ўспамінаў пра 5-годдзе „Бязмежжа” сваё слова дакінуў і аўтар гэтых радкоў, кажучы, што „Бязмежжа” ў яго жыцці стала тым момантам, які пераканаў яго ў магчымасці і неабходнасці пазаймацца літаратурай. Сваю рэфлексію пра „Бязмежжа” даслаў рэдактар, укладальнік і перакладчык большасці кнігі, якія сталі вынікам гайнаўскага мерапрыемства — Ян Максімяк.

Першай кнігай, якая ўводзілася пятым „Бязмежжам” у публічны абарот была кніга перакладу на польскую мову прозы У. Арлова „Requiem dla piły motorowej”. Была гэта ўжо пятае прапа-нова ў беларускай літаратуры польска-

[працяг 8]

Віншuem нашых чыталоў з Калядамі!
Жадаем Вам шчасця, моцнага здароўя,
радасці ў сямейным жыцці і поспехаў ва ўсіх справах.

РЭДАКЦЫЯ

Дзейнічаем самастойна

Самы вялікі прыбытак у Гайнаўскім Малочнатаварным кааператыве дае продаж жоўтага сыру. Толькі 5% малочнай вытворчасці застаецца на мясцовым рынку. Самая вялікая колькасць прадуктаў рэалізуецца ў вялікіх гарадах: Кракаве, Хажове, Кельцах, Варшаве і Хшанаве.

[гаспадарнасць 3]

Пашыраны пленум ГП БГКТ

Новае здзяйсненне, — „Агульнапольскія прэзентацыі культуры нацыянальных мяшчынаў — Мельнік-Тапаціна”, у якіх калектывы БГКТ удзельнічалі ўжо другі раз. Другім новым элементам культурнай працы была „Сяброўская бясседа” ў Гарадку.

[самадзейнасць 3]

Круг на гродзенскім гасцінцы

— Пана Тарасевіча я сустрэў недзе ў 1933-35 гадах, — Карль Вільчынскі быў тады вучнем паўшэхнай школы. — Гэта быў мой першы кантакт з рускай мовай, бо пан Тарасевіч час ад часу гаварыў па-руску.

[на слядах кампазітара 4]

Каляндар БГКТ

У каляндарнай частцы выдання адзначаюцца важнейшыя даты з гісторыі Беларусі, Польшчы і свету. Можна сумнявацца ў слушнасці падборкі дат, але аўтарам гэтай часткі трэба прызнаць паслядоўнасць і вернасць сваім ідэалам маладосці. Адзначаюць перш за ўсё тыя даты, якія ўшаноўваліся бэ-гэкатойскімі дзеячамі, напрыклад, у шасцідзiesiąтыя гады.

[рэцэнзія 8]

Сярод ікон

Запатрабаванне на іконы з Іканапіс-най школы ў Бельску-Падляшскім вялікае. Іконы з Бельска высылаліся за мяжу — у Бельгію, Францыю, ЗША, Германію, Алжыр, Сірыю. У школе пісаліся іконы, якія знаходзяцца на іканастасах у шматлікіх цэрквах.

[іканапісанне 9]

Былі добрыя дні...

Раней чайнікамі карысталіся многімі тайнікамі, дзе захоўвалі спіртное і паярысы. Зараз такой магчымасці няма, бо пасля праверкі багажу мытнікі патрабуюць зараз жа выходзіць з вагона. Хто цяпер рашыўся пакарыстацца тайніком, дык лічы, што зрабіў падарунак „службоўцам”.

[10]

Беларусь — беларусы

На злome стагоддзяў

[1 «працяг»]

Быліся сур’езныя перамены. Самыя важныя для нас: атрымманне аўтакефаліі ў 1925 годзе, аднаўленне рэлігійнага жыцця пасля II сусветнай вайны, а гэта не давалася лёгка. Колькасць вернікаў, у сувязі з перамяшчэннем на захад нашай усходняй мяжы, скарацілася ў некалькі разоў. Краіна з ейнымі храмамі была разбурана. Новыя ўлады намагаліся навязаць Царкве сваё дамінаванне і ўмешвацца ў яе суверэнітэт. Міграцыя і эміграцыя праваслаўнага насельніцтва ў Польшчы, як і ва ўсім свеце значна пашырыла радыус дзеяння Царквы. У выніку паўсталі царкоўныя структуры на Верных землях, наша Царква, ПАПЦ, выйшла па-за межы Рэчы Паспалітай (епархii і прыходы ў Партугаліі, Бразіліі, Італіі і Нямеччыне). Узнікненне новых лакальных Праваслаўных царкваў і іх узаема супрацоўніцтва давяло да шырокага ўключэння ПАПЦ у шэраг сусветных царкоўных, экуменічных і нават грамадска-культурных арганізацый. Аднавілі мы ўнутры нашай Царквы манаскае жыццё, маладзёжную дзейнасць і г.д. Гэта ўсё моцна змяніла воблік ПАПЦ. Нас ведаюць у свеце і цэняць за бескарыснасць і хрысціянскую любоў да другога чалавека. Даказалі мы гэта ў гады вайны, даказваем і ў мірны час.

— **Якія выклікі чакаюць нас у новым стагоддзі? Чаго б Вы нажадалі беларусам на Бацькаўшчыне і ў замежжы ў бліжэйшай будучыні?**

— Мы будучыні, новага тысячагоддзя і стагоддзя, не баімся. Мы, свядомыя хрысціяне, жывем надзеяй. Нашай Царквой, нашым лёсам кіруе Дух Святы. Усё дзеецца па Яго волі і дазvole. З пакорлівасцю прымаем тое, што прынясе нам заўтрашні дзень. Не будзем, аднак, пасіўнымі. Свядома намагаемся „супрацоўнічаць” з Ім, выконваць Яго волю.

Пасля выступлення Лукашэнкі ў Савеце Рэспублікі заходнія дыпламаты пачалі тэрміновыя кансультацыі.

Беларускі буравеснік

У аўторак (19 снежня 2000 г.) беларускі прэзідэнт заявіў аб пачатку новага раунда халоднай вайны з Захадам. Выступаючы перад членамі Савета Рэспублікі другога склікання, беларускі прэзідэнт папярэдзіў іх і ўвесь беларускі народ аб магчымасці крайняга варыянта развіцця падзей унутры краіны напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў. Аляксандр Лукашэнка гаварыў аб замежных шпіёнах, завезенай узрыўчатцы і некалькіх тысячах баевікоў, якіх рыхтуюць на заходнія грошы...

Беларускі лідэр вельмі незадаволены цяперашнімі адносiнамі Захаду да Беларусі. Лукашэнка абвінаваціў заходнія ўрады і пасольствы ў падрыўной дзейнасці супраць афіцыйнага Мінска. На яго думку, гэтая дзейнасць асабліва актывізавалася напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў. Ён заявіў, што Захад адкрыта фінансуе беларускую апазіцыю. Па словах Лукашэнкі, яркі прыклад такой фінансавай падтрымкі — падрыхтоўка 14 тысяч назіральнікаў за прэзідэнцкімі выбарамі. „Дзе вы бачылі, каб баевікі адкрыта фінансаваліся ў свеце?” — пытаўся беларускі прэзідэнт.

Зрэшты, гэта не адзіны прыклад. „Тры шпіёны затрыманы”, — заявіў кіраўнік дзяржавы. Аднак не стаў ён канкрэтызаваць, на чью разведку яны працавалі.

Спадзяемся на далейшую стабілізацыю рэлігійнага жыцця ў Польшчы і свеце, на развіццё рэлігійнасці і духоўнасці грамадства. Верым, што нашы вернікі будуць далей павышаць узровень царкоўнай свядомасці і актывізаваць сваё праваслаўнае прызвание. Лічым на далейшае развіццё нашых манастыроў, будову чарговых храмаў, павышэнне ўзроўню рэлігійнай адукацыі і маралі штотдзеннага жыцця. Молімся за мір і братэрства людзей усяго свету. Заклікаем да талерантнасці і ўспрымання другога чалавека як брата.

А беларусам жадаю большай свядомасці сваёй нацыянальнай тоеснасці, унутранага патрыятызму, адвагі і адкрытасці, спалучанай з ліквідацыйнай баялівасцю — ва ўсіх яе аспектах. Хай новае стагоддзе будзе перыядам прэзентацыі гэтага неаспрэчна вялікага багацця — спадчыны Беларускага Народу, якая сёння з-за дзіўнага „адчування прыніжанасці” не прадстаўляецца ў поўнай красе. Памятайма, што народ Беларусі — гэта вялікі і старажытны народ. Яго багацце абапіраецца на тысячагадовую хрысціянскую традыцыю. Праваслаўе — душа гэтага народа. Заўсёды было яно ў ім прысутнае, фарміравала яго дух і воблік.

Чытачам „Нiвы” жадаю здароўя і Божага Благаславенства, рэдакцыі — добрых супрацоўнікаў, цікавых тэм і мноства чытачоў, каб разыходзіўся ўвесь тыраж тыднёвіка. Дай Бог, каб чытаўся ён з любоўю да роднага слова.

+ Мітрапаліт САВА

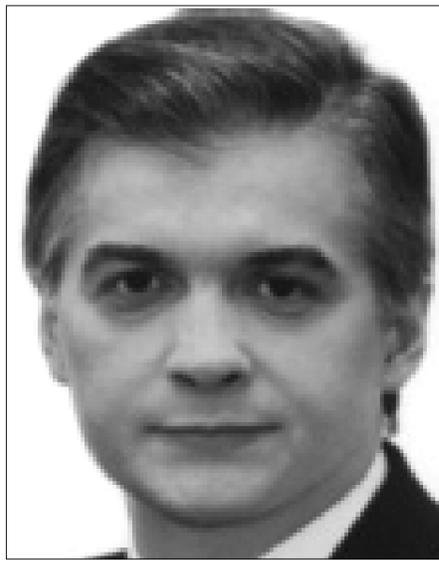
Владзімеж ЦИМАНЕВІЧ — пасол Сейма РП, прэм’ер-міністр у 1996-1997 гадах

— **Як запамятаецца Вам мінаючае стагоддзе?**

— Лёс вырашыў, што маё і малодшае пакаленне магло перажыць незвы-

Толькі ў інтэрв’ю журналістам сказаў, што адзін са шпіёнаў — грамадзянін Польшчы, другі — беларус, трэці — прыбалт.

Быў яшчэ і чацвёрты. Гэта той жа „грамадзянін аднаго з еўрапейскіх краін”, якога арыштавалі ў жніўні 2000 года. Аднак КДБ Беларусі не даваў ніякай больш дэтальнай інфармацыі, паколькі канфлікт прапанавалася ўрэгуляваць па дыпламатычных каналах, што — мяркуючы па ўсім — і было ўчынена. Нават Аляксандр Лукашэнка прызнаў, што кіраўніцтва гэтай еўрапейскай дзяржавы „павяло сябе сумленна” і паабяцаў, што „з нашага боку таксама будуць сумленныя дзеянні ў гэтым плане”. Аднак прайшло зусім нямнога часу і прэзідэнт забыў аб сваіх абяцаннях. Пасля выступлення ў Савеце Рэспублікі ён паведаміў журна-

чайную змену. Хаця ёй не даюцца адназначныя ацэнкі, аднак, несумненна, мае яна станоўчы характар і вядзе нас у лепшым, чым раней, напрамку. Той факт, што я мог гэтыя перамены не толькі наглядаць, але і ўдзельнічаць у іх і ў нейкай ступені быць адным з іх стваральнікаў, з маёй перспектывы маюць яны для мяне выключнае значэнне. Але калі глянуць на ўсё XX стагоддзе і пры дапамозе гістарычных ведаў спрабаваць ацаніць гэты перыяд, характэрнымі яму бачацца дзве рысы. З аднаго боку — прагрэсіруючы рацыяналізм, які выяўляецца ў вялікіх навуковых дасягненнях і развіцці людскіх ведаў, ды прагрэс, які поўнасцю змяніў жыццё вельмі вялікай часткі чалавецтва. З другога боку — гэта стагоддзе выключна шырокай амплітуды эмоцыяў: гэтага ўсяго, што звязана са сферай добрых пачуццяў, станоўчых, якія датычаць новых здзяйсненняў, новых адкрыццяў, і пачуццяў дрэнных, нядобра, звязаных з канфліктамі. XX стагоддзе, як вядома, гэта стагоддзе самых жahlівых у гісторыі чалавецтва войнаў, самых жудасных і самых вялікіх злачынстваў. Такім чынам нельга яго апісаць адназначна. Можна сказаць адно: канец стагоддзя найбольш аптымістычны, чым папярэдджаваючы яго дзесяцігоддзі.

— **Якія выклікі чакаюць нас у новым стагоддзі? Як павінны скласіся польска-беларускія адносіны?**

— Цяжка сур’эзна, з поўнай перакананасцю, прагназаваць што-небудзь, што перасягае мяжу 15-20 гадоў. Адно,

мабыць, пэўнае: тэхнічны і тэхналагічны прагрэс праяўляюць пастаяннае паскарэнне. Яго тэмпы пастаянна ўвялічваюцца, што ў сваю чаргу выклікае новыя з’явы ў галіне эканомікі, у сферы арганізацыі ўсялякай чалавечай актыўнасці — навуковай, палітычнай, гаспадарчай і культурнай. Усё гэта будзе мяняцца ў штораз карацейшых цыклах. Ніхто не ў зможе прадбачыць як людзі будуць жыць за сто гадоў. Апрача аднаго, што будуць яны жыць значна іначай, чым мы ў даны момант.

Як павінны скласіся польска-беларускія адносіны? Лягчэй сказаць як павінны яны скласіся, чым як складуцца. Напэўна так, як паміж суседзямі: адносіны павінны быць самымі блізкімі, як найбольш адкрытыя, як найбольш дружалюбныя. Было б вельмі добра, калі б падобныя змены, якія адбываюцца ў суадносінах Польшчы з іншымі суседзямі — з Нямеччынай ці Швецыяй, адбываліся таксама ў дачыненні да адносін з Беларуссю. Але, як вядома, у бліжэйшай перспектыве не будзе гэта лёгкая задача. А гэта, між іншым, па прычыне вельмі істотных разыходжанняў у спосабе ўяўлення прынцыпаў функцыянавання дэмакратычнага ладу ў сённяшняй Еўропе. Гавару аб гэтым з вялікай турботай і смуткам і не хачу пакідаць ніякага сумнення наконт маёй перакананасці, што нават пры найлепшай волі на польскім баку не будзе лёгка вырашыць ці паправіць адносіны, асабліва афіцыйныя. Было б сапраўды добра, каб мы ў перыяд пэўнага холоду ў афіцыйных палітычных адносiнах сумелі больш інтэнсіўна развіваць іншыя суадносіны — на ўзроўні пазаафіцыйных структур: грамадскіх арганізацый, міжлюдскіх адносін, бізнес-кантактаў. Гэта ў сённяшнім свеце можа стаць сур’эзнай альтэрнатывай для афіцыйных міждзяржаўных адносін. Але, каб так яно было, нашы штотдзёныя кантакты павінны быць больш жывымі, чым цяпер. Гэтаму павінны, думам, садзейнічаць шматлікія ініцыятывы, напрыклад, на ўзроўні тэрытарыяльнага самаўрада. Спадзяюся, што за некалькі гадоў, калі ў адной і ў другой краіне (зразумела, гэтак бывае заўсёды) голас возьмуць і прыйдуць да ўлады новыя людзі, сённяшнія складанасці ўдасца пераадолець.

лістам, што затрыманы шпіён быў грамадзянінам Нямеччыны.

У пасольстве Нямеччыны каментарваць абвінавачанні, якія прагучалі з вуснаў беларускага прэзідэнта, адмовіліся. Таксама не было каментарыяў і ў пасольстве Польшчы. Дарэчы, праз некалькі гадзін пасля выступлення Лукашэнкі ў французскім пасольстве пачаўся сход дыпламатаў еўрапейскіх краін. Паводле неафіцыйнай інфармацыі, на ім прысутнічаў таксама пасол ЗША Майкл Козак. Аб чым гаварылі дыпламаты, нам неведома. Па крайняй меры, пасол Францыі адмовіўся даваць якія-небудзь каментарыі, сказаўшы, што пакуль не мае ён на гэта маральнага права. Магчыма, дыпламаты проста баяцца справакаваць новыя адкрыцці беларускага лідэра. Напрыклад, аб спадару Козаку прэзідэнт ужо сказаў „ую праўду”, нават назваў яго „непаўнацэнным паслом”. Справа ў тым, што Майкл Козак да гэтай пары не ўручыў даверчых граматаў кіраўніку беларускай дзяржавы. Такім няхітрым спосабам амерыканскага дыпламата ראшылі правучыць за аб’ектыўныя заявы ў адрас беларускіх улад. Зрэшты, маўчанне дыпламатаў можа быць звязана з неабходнасцю правесці кансультацыі са сваімі ўрадамі.

Аляксандр Лукашэнка заявіў, што пералічанымі фактамі падрыўная дзейнасць заходніх дыпламатаў у Беларусі не вычэрпваецца. „Калі мы абнародуем усе факты, вам прыйдзецца пакінуць краіну”, — паабяцаў ён паслам.

Мяркуючы па ўсім, факты, якія ведае беларускі прэзідэнт, на самай справе паляхаюць. Яны застаўляюць яго рабіць самыя змрочныя прагнозы. „Папытайце ў МУС і КДБ, колькі ўзрыўчаткі завезена ў Беларусь?” — параіў Лукашэнка. (Мы, дарэчы, спыталі. Там не ведаюць.) Таму кіраўнік дзяржавы гатовы да любога, самага жорсткага варыянта развіцця падзей. Прыйсці да ўлады законным шляхам, на думку прэзідэнта, апазіцыя не зможа. І ў сувязі з гэтым улада разглядае „крайнія варыянты”. Што гэта за варыянты, так і застаецца загадкай. Толькі чамусьці ўпамінаецца, што год таму ў Расіі пасля падобных заяў невядомымі асобамі былі ўзарваны некалькі жыхлых дамоў, што дазволіла ўраду Пуціна пачаць другую чачэнскую кампанію. У нас сваёй Чачні няма, але апраўданы ў выпадку ўвядзення якога-небудзь надзвычайнага становішча яшчэ могуць спатрэбіцца.

Андрэй МАХОЎСКІ

Белорусская деловая газета
№ 891 ад 21.12.2000 г.

Дзейнічаем самастойна

Акруговы малочнатаварны кааператыў у Гайнаўцы купляў ад пастаўшчыкоў з Гайнаўскага павята і з гміны Мілейчычы 100-130 тысяч літраў малака ў суткі. Ад 2 лістапада 2000 года пачаў звозіць яшчэ малака з 20 малачарняў з чатырох гмін: Гарадок, Міхалова, Забудуаў і Супрасль. Перапрацоўка большай колькасці малака панізла кошты вытворчасці і павысіла рэнтабельнасць.

Старшыня кааператыва Вера Паўлчук.

— Гадоў пяць таму была ў нас пастаўлена аўтаматычная лінія для прадукцыі жоўтага сыру. Цяпер мадэрнізуем прымальню малака, а ў будучыні змадэрнізуем апаратуру для пастэрызавання малака і маслабойны цэх, — заявіла старшыня кааператыва Вера Паўлчук, якая кіруе ўстановай ад жніўня 2000 года (раней шмат гадоў працавала ў Акруговым малочнатаварным кааператыве ў Бельску-Падляшскім). — Мяркуюцца, што ў хуткім часе з 350 айчынных малочнаперапра-

цоўчых кааператываў застанеца толькі 80 заводаў. Спадзіем, што наш кааператыў застанеца і, пакуль будзе магчыма, хочам дзейнічаць самастойна або ў супрацоўніцтве з іншым кааператывам. Не хацелі б мы пераўтварацца ў суполку.

Самы вялікі прыбытак у Малочнатаварным кааператыве дае продаж жоўтага сыру. Добра прадаюцца таксама тварог, малака, смятана, кефір, маслёнка, масла і сухое малака. Толькі 5% малочнай вытворчасці застаецца на мясцовым рынку. Самая вялікая колькасць прадуктаў рэалізуецца ў вялікіх гарадах: Кракаве, Хажове, Кельцах, Варшаве і Хшанаве, а сухое малака экспартуецца ў Швейцарыю, Мексіку і Алжыр.

За апошні год якаснасць малака выразна паправілася, але самы высокі паказчык дасягаюць гаспадары, у якіх на панадворках знаходзяцца свае ўмяшчальні-рэфрыжэратары. Цяпер розніца паміж цэнамі за літр малака ў паасобных класах большая чым была раней (кл. экстрэ — 0,92 зл.; кл. I — 0,77 зл.; кл. II — 0,63 зл.; кл. III — 0,48 зл.).

— Будзем намагацца папраўляць якаснасць малака. З дапамогай нашых дарадчыкаў будзем высвятляць прычыны някаснасці сыравіны і дапамагаць лячыць кароў. У нас можна купіць сродкі для стрымання гігіенічнага рэжыму пры вытворчасці малака. Прапануем такія цэны, каб сялянам карысна было прадукваць дабраякасную сыравіну, — заявіла Вера Паўлчук. — На працягу апошняга года цана за літр ма-

Аўтаматычная лінія па вытворчасці жоўтага сыру.

лака вырасла ў нас у сярэднім з 0,58 зл. на 0,88 зл. і з'яўляецца самай высокай у рэгіёне.

Перад прыцягненнем новых пастаўшчыкоў з паўночных гмін кааператыў забіраў малака з панадворкаў раз на два дні ад 152 гаспадароў. Самыя вялікія пастаўшчыкі — гэта Адам Грынявіцкі з Рагазоў (200 тысяч літраў у год), Юрый Семановіч з Іванкаў (150 тыс. л.), Міраслаў Яроцік з Ванева (140 тыс. л.), Яўген Галашэвіч з Ягаднік (100 тыс. л.) і Віталій Яроцік з Ванева (90 тыс. л.). Аднак асноўная колькасць малака (80%) скуплялася ў 35 малачарнях, дзе можна прыносіць малака два разы ў дзень, адразу пасля даення.

Гаспадары не скрываюць сваёй разгубленасці, паколькі не ведаюць па якой прычыне паніжаецца або павы-

шаецца якаснасць малака, якое даследуюць у Беластоку. Здараюцца выпадкі, што купленую карову трэба хутка ім прадаваць з-за някаснасці малака. Цяжка таксама зразумець чаму малако, за якое плаціць розную цану, уліваюць у адзін умяшчальнік. Дагадваюцца, што падзел на класы вымушаны Еўрасаюзам, многія сяляне без энтузіязму глядзяць на перспектыву інтэграцыі, паколькі не бачаць ад гэтага карысці.

Аднак паказчыкі сведчаць, што якаснасць малака ў Гайнаўскім павеце папраўляецца. У выніку Малочнатаварны кааператыў мадэрнізуецца, развіваецца і плаціць самую высокую цану ў рэгіёне за якаснае малака.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Пашыраны пленум ГП БГКТ

Апошняе ў мінулым стагоддзі пашыранае пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення БГКТ, якое адбылося 17 снежня 2000 года, было спалучана з адкрыццём новага культурна-асветнага сезона.

Старшыня ГП БГКТ, пасол Сейма РП Ян Сычэўскі сардэчна прывітаў усіх удзельнікаў пленума і гасцей: былога консула Рэспублікі Беларусь у Беластоку Паўла Латушку, консула Аляксандра Карачуна, віцэ-консула Ігара Сякрэту, пасла Сейма Сяргея Плеву, старасту Гайнаўскага павята Уладзіміра Пятроўчука, бурмістра Гайнаўкі Анатоля Ахрышоўча, бурмістра Кляшчэляў Аляксандра Сяліцкага, вайтаў гмін: Мельнік — Яўгеніюша Віхоўскага, Белавежа — Станіслава Куяўка, Чаромха — Міхала Врублеўскага, а таксама журналіста Беластоцкага радыё Яраслава Іванюка. Затым пленум хвілінай маўчання ўшанаваў памяць памерлых у 2000 годзе заслужаных для беларускага асяроддзя дзеячаў культуры Міхася Шаховіча, Ніны Мушынскай і Тамары Саланевіч.

Першы пункт пасяджэння датычыў ацэнкі дзейнасці БГКТ у 2000 годзе і галоўных напрамкаў дзейнасці ў 2001 годзе. Справаздачу прадставіла сакратар ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч. Моцна падкрэсліла яна самаадданую працу многіх людзей, перш за ўсё самадзейнікаў, з ліку якіх найлепшыя выканаўцы бралі ўдзел у Цэнтральных элімінацыях Міжнароднага фестывалю „Беларуская песня 2000”. Удзельнічалі ў іх 73 выканаўчыя адзінкі (салісты, дуэты, большыя і меншыя гурты). Гэтае беларускае песеннае мерапрыемства з'яўляецца адным з найбольшых, якія адбываюцца ў нашым горадзе Беластоку.

Тысячы людзей прыходзяць і на Свя-

та беларускай культуры, і на канцэрт „Беласток-Гродна”, якія адбываюцца ў Беластоцкім амфітэатры. На народныя беларускія фестывалі існуе вялікае грамадскае запатрабаванне, што ГП БГКТ — галоўны арганізатар — не можа ўсё задаволіць. Народныя фестывалі праводзяцца пры фінансавай дапамозе мясцовых самаўрадаў, за выключэннем самаўрадаў гмін Бельск-Падляшскі, Міхалова, Смятычы і Шудзялава. А ваяводскія ўлады ў Беластоку на чале з ваяводай Крыстынай Лукашук проста не жадаюць супрацоўнічаць з БГКТ і не дафінасоўваюць іхнія мерапрыемствы. Далей дакладчыца назвала ўсе мерапрыемствы, у тым ліку найбольшае — „Купалле”. Праводзіцца яно ў Белавежы супольна з мясцовымі гміннымі ўладамі. Удзельнічала ў ім каля 10 тысяч чалавек. У Белавежскім амфітэатры выступіла 15 калектываў з Беласточчыны і 5 з Рэспублікі Беларусь.

Новае культурна-артыстычнае здзяйсненне — „Агульнапольскія прэзентацыі культуры нацыянальных мяншынь — Мельнік-Тапаліна”, у якіх калектывы БГКТ удзельнічалі ўжо другі раз. Другім новым элементам культурнай працы, арганізаваным па ініцыятыве дырэктара ГОК у Гарадку Юрка Астапчука, была „Сяброўская бяседа”. На працягу двух дзён выступіла 25 калектываў з Беласточчыны і 4 калектывы з Беларусі.

Гарадок быў таксама гаспадаром „Агульнапольскіх прэзентацый абрадавых калектываў”, у якіх выступіла 13 беларускіх гуртоў. І такім чынам Гарадок становіцца адным з важнейшых цэнтраў беларускай культуры.

Валянціна Ласкевіч дакладна прадставіла дзейнасць у школах: конкурсы на беларускую песню, школьных тэат-

ральных калектываў, дэкламатарскі конкурс „Роднае слова” і конкурс каледных калектываў „Звезда і каляда”. У канцы свайго выступлення сакратар ГП БГКТ пазнаёміла прысутных з галоўнымі напрамкамі дзейнасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў 2001 годзе.

Наступным пунктам працы пленарнага пасяджэння былі справы Беларускага музея ў Гайнаўцы. Расказаў аб іх намеснік старшыні Грамадскага камітэта пабудовы музея і асяродка беларускай культуры Ян Хіліманюк, які многа ўкладваў намаганняў, каб у 1997 годзе выкарыстаць прызнаны ўрадам В. Цімашэвіча 400 тысяч злотых на заканчэнне будовы музейнага аб'екта. А цяпер ён зноў стаіць перад падобнай праблемай, бо атрымаў ад Польска-Швейцарскай камісіі злотых сродкаў з Варшавы 550 тысяч злотых на завяршэнне будовы выставачнага будынка „Ц”. Ян Хіліманюк паспяхова спраўляецца з гэтай задачай — вядуцца ўжо неабходныя работы. Ён запэўніў удзельнікаў пленума ГП БГКТ, што да канца чэрвеня 2001 года будзе ўжо атынкаваны будынак „Ц”, а ад 15 студзеня пачнецца наладжванне пастаяннай экспазіцыі.

Пленум шмат часу прысвяціў справам асветы і навучанню беларускай мовы. Гэтую тэму прадставіла член Прэзідыума ГП Тамара Русачык. Беларускае мова навучаецца ў 32 пачатковых школах, 20 гімназіях і 2 ліцэях. Памятаецца колькасць школ, у якіх гэты прадмет навучаецца 3 гадзіны ў тыдні. „Справа ў тым, — гаварыла яна, — што памірае беларуская вёска, не родзяцца там дзеці, павялічваецца дэмаграфічная дэпрэсія, ды хутка асімілюецца насельніцтва, дзеці беларусаў становяцца польскамоўнымі. Вельмі часта прыходзіцца навучаць беларускую мову так, як замежную”. Раней былі вялікія

цяжкасці з падручнікамі і дапаможнікамі. Цяпер Міністэрства адукацыі ўвяло ў выдавецкі план 7 падручнікаў, ужо апрацаваны 2 праграмы навучання беларускай мовы.

Аб прызнаных Міністэрствам культуры грошах на паасобныя мерапрыемствы і іх выкарыстанні інфармавала прысутных бухгалтар ГП БГКТ Марыя Паўлчук.

У дыскусіі выступілі Мікалай Нікалаюк, Канстанцін Масальскі, Пётр Крук, Уладзімір Юзюк, Хведар Галёнка, Мікалай Ігнацюк, Аляксандр Карачун, Павел Латушка, Канстанцін Майсенья і Яўгеніюша Віхоўскі. Ян Сычэўскі прачытаў сабраным Зварот праваздаўнай грамадскай і 14 арганізацый нацыянальных меншасцей да прэзідэнта РП, прэм'ера, маршалкаў Сейма і Сената ў справе неталерантнасці. Інфармацыя была ўспрынята ўсім з задавальненнем. Затым старшыня ГП БГКТ Ян Сычэўскі пайнфармаваў аб тым, што ён падпісаў Дагавор аб супрацоўніцтве паміж Саюзам левых дэмакратаў і Беларуска-польскім грамадска-культурным таварыствам у Польшчы, у якім між іншымі гаворыцца: „Саюз левых дэмакратаў і Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы, маючы неабходнасць супольнага дзеяння ў карысць будовы лепшай, справядліўшай Польшчы, у якой дамінуючай вартасцю з'яўляецца годнасць чалавека і грамадская справядлівасць, пастанаўляюць заключыць дагавор аб супрацоўніцтве”.

Члены пленума, пры адным устрымаўшымся голасе, прагаласавалі і гэтым адобрылі падпісаны старшыняю ГП Янам Сычэўскім дагавор.

Члены пленума аднагалосна прагаласавалі за прыняццё справаздачы з дзейнасці ГП БГКТ у 2000 годзе і напрамкаў працы ў 2001 годзе.

Міхась ХМЯЛЕЎСКИ

Круг на гродзенскім гасцінцы

— Быў у нас, у Саколцы такі канцэрт, пасля вайны ўжо. І там, між іншым, выступаў пан Тарасевіч, — Карль Вільчынскі з сімпатыяй згадвае музыканта.

— Было так: Тарасевіч сеў і іграе — ну і, вядома, што нейкі час у музыцы ёсць паўзы — сакольская публіка пачынае біць брова! Пан Тарасевіч устае, кланяецца, сядзе ды ізноў іграе... той самы твор. Праз момант зноў месца... што трэба спыніцца — зноў воплескі. То ён яшчэ раз устае, кланяецца! Бо зусім у нас не ведалі, у якім месцы біць брова. Калі спыніўся — значыць, канец твора, — думалі.

Марыя Баркоўская (першая злева), Ядвіга Вільчынская (другая), у цэнтры сеньёрка роду пані Буцькова з Сухаволі.

Дом па вуліцы Гродзенскай 8, дзе жыве Карль Вільчынскі з сям'ёй, ужо здалёк кідаецца ў вочы. Выглядае як старое каранастае дрэва. Вокны амаль дакранаюць зямлі.

— Пана Тарасевіча я сустрэў недзе ў 1933-35 гадах, — Карль Вільчынскі быў тады вучнем паўшэхнай школы. — Гэта быў мой першы кантакт з рускай мовай, бо пан Тарасевіч час ад часу гаварыў па-руску. Нейкія анекдоты, нейкія фразы, нейкія сказы. А я стараўся скеміць, што гэта значыць.

Запамятаў і тое, як Тарасевіч талкаваў пра адрозненні ў націску ў польскай, рускай і беларускай мовах. Бо нехта яго папытаў, што гэта „чэрэмуха“ (расла ў яго агародзе). Ну і ён параўноўваў гэтае слова ў розных мовах.

Сцяпан і Ян Тарасевічы як кадэты.

— А ваша бабуля таксама ведала рускую мову?

— Яна ведала рускую, пан Тарасевіч польскую, то і гаварылі як ім хацелася. І яшчэ адно, — прыгадвае Карль Вільчынскі, — бабуля прыгожа яго называла з расейска „Ванька“.

Па сённяшні дзень у доме спадарства Вільчынскіх жыве дух талерантнасці. Кожны раз, перад Святам памерлых, сям'я запальвае лампадкі на магілах праваслаўных радзінных прыяцеляў.

— Пан Тарасевіч часта наведваў бабулю, — Карль Вільчынскі паказвае фатаграфію з 1923 года. У альтане, што стаіць па сённяшні дзень, сядзіць адборная кампанія. Бабуля, Марыя Юзэфіна Баркоўская, элегантная і незалежная, побач маладзенькая пані Ядвіга, у будучыні маці пана Карля, у сярэдзіне сеньёрка роду, пані Буцькова з Сухаволі. Дому, дзе сядзім і размаўляем, амаль дзвесце гадоў. Многа тут старых фатаграфій, мэблі, сямейных памятак.

— А тут маем маладых кадэтаў. Гэта, несумненна, будзе пан Тарасевіч.

— Ну так, з братам Сцяпанам, таксама кадэтам — пазнаю на здымку.

На сцяне гістарычны гадзіннік б'е поўдзень. Але мне добра — думаю: і вось папала я ў хату, дзе той самы гадзіннік, як за часоў Тарасевіча, адлічвае час.

— І што яшчэ памятаю? — Карль Вільчынскі паказвае месца ў салоне. — Што Тарасевіч пераважна хадзіў як гаварыў. Вось тут, ад дзвярэй да дзвярэй, у гэтым пакоі хадзіў.

Марыя Баркоўская таксама мела свае прывычкі. Курыла цыгарэты і піла моцную гарбату, заўсёды з тае самае філіжанкі.

— Тут на сталае стаяў са-

мавар з Тулы, — зноў паказвае гістарычнае месца гаспадар. — А бабуля — на месцы, дзе я зараз сяджу, а там, дзе вы, пан Тарасевіч часта сядзеў. Таксама любіў гарачую гарбату.

Сёння таксама сям'я Вільчынскіх дбае пра гасця. За кубкам кавы (самавар з Тулы выконвае дэкаратыўную ролю) Іаланта Вільчынская падтрымоўвае канверсацыю. Аглядаем здымкі — гаспадыня расказвае гісторыю роду. Яна — быццам гатовыя сцэнарыі для фільма. Хаця б гэты — пра бабулю, сяброўку Тарасевіча.

Была жонкай аптэкара, родам з Сухаволі. Пасля тут, у Саколцы, калі ў 1904 годзе купілі дом і мелі сваю аптэку, раскажала ў сабе насмерць маладога гарнізоннага лекара. Але не хацела пайсці за яго замуж. Малады лекар атруціўся тады з-за таго каханья. І сёння яшчэ на праваслаўным могільніку ля помніка з вялікім анёлам людзі расказваюць гэтую рамантычную гісторыю.

— А раней дзед, аптэкар, — дадае пан Карль, — уцёк з губернанткай у Вільню.

— Бацька Яна Тарасевіча таксама памёр ад каханья, — прызываю сугучную гісторыю з жыцця маэстра.

У час вайны і яшчэ пасля, у доме па вуліцы Гродзенскай 8 жыла Анна Рышкова, стрыечная сястра Мельхіёра Ваньковіча, уласніца маэнтку Князеўка.

— Нейкі час яна вучыла ў нашым ліцэі і гімназіі французскай мове, — пан Карль паказвае чарговыя фатаграфіі. Была сяброўкай Ядвігі Вільчынскай (маці пана Карля). То тут, у гэтым доме, у гістарычнай альтане пазнаёмілася калісьці з сваім будучым мужам.

— Пан Тарасевіч часта яе наведваў. Яны сябравалі яшчэ да вайны. Часам запрашаў яе да сябе дахаты, бо яраз жывіў у Саколцы па вуліцы Беластоцкай. Ладзіў там хатнія канцэрты сябрам, пры запаленых свечках. Пані Рышкова брала з сабой сына Тадзя, які таксама любіў музыку. Ведаю, што калісьці яна напісала куплеты на школьных „Мікалайкі“, а пан Тарасевіч напісаў мелодыю.

— Што яшчэ запамяталася? — Карль Вільчынскі дабывае з глыбінь памяці фрагмент звязаны з Тарасевічам. — Гэта было летам 1943 г. Нас запрасілі ў Шындзель.

У той час музыкант жывіў у мазанцы, якую сам зляпіў. Двара не было ўжо, не было фартэпіяна. Нягледзячы на ўмовы, Вільчынскія паўтара дня гасцілі ў Яна Тарасевіча.

Анна Рышко.

— Гэта была мілая, сяброўская сустрэча, — Карль Вільчынскі запамятаў з тае вандроўкі адну дэталю. Ішлі, ён, маці і бацька, дарогай на Багушы. Найперш старым гродзенскім гасцінцам, пасля сцяжынай праз квітнеючы, тарфяністы луг. Цёплым зямля ўгіналася пад босымі нагамі.

Тры разы я наведала дом Іаланты і Карля Вільчынскіх, хаця сем гадоў кружыла вакол іх. Гэта атмасфера вабіла. Месца. Тут без цяжкасці магла я ўлавіць клімат часоў Яна Тарасевіча.

Раз нават прыдумала, што менавіта ў гэтым доме мог нарадзіцца Ян Тарасевіч! Сведчылі б аб гэтым дзіцячыя фатаграфіі Яна і Сцяпана, якія разам з домам перайшлі ў хатні архіў роду Вільчынскіх.

— Сумняваюся, — даказваў пан Карль, — я напэўна ведаў бы пра гэту залежнасць. А фатаграфіі — сапраўды загадка!

Магчыма, што сям'я Тарасевічаў сябравала з штабс-капітанам Свідэрскім, ад якога Марыя Баркоўская купіла хату. А можа?..

Сёння ўжо немагчыма назваць імёны многіх на гістарычных фатаграфіях.

— Усе яны неяк так прылюдна глядзіць на чалавека, — кажа Гражына Харытанюк, якая разам аглядала здымкі.

— Бо, пэўна, усе любілі папіць гарчай гарбаты...

У доме па вуліцы Гродзенскай 8, спаткаў і мяне цікавы выпадак (упісаны ў тэму). Пан Карль запрасіў мяне да фатаграфіі ў гістарычнай альтане.

Ганна КАНДРАЦЮК

Фота з архіва Карля ВІЛЬЧЫНСКАГА і Юстыны ВІЛЬЧЫНСКАЙ

Карль Вільчынскі і аўтарка рэпартажу ў гістарычнай альтане.

Базыль Бізун і музы

У саракагоддзе Базыль Бізун не здрацілі яму адно жанчыны. Кожная з іх мела надзею, што яна — тая, што яго выратуе для айчыннай літаратуры. Бо Базыль Бізун быў выдатны прэзаіт. Быў, быў ім нейкі час, ды перастаў быць. Бо які прэзаіт не друкуецца. Тады ж, пасля сарака, як жа друкавацца хочацца, напрыклад, у „Малодосці”, як кажуць тыя сярэдняга пакалення, якія там публікуюцца найбольш. Ну, не друкаваўся. Хто яго не ведаў, мог сказаць: замоўк, набірае моцы. А не друкуюць? Таму, што ён вышэй таго. Што тыя ганарары-грашакі за „кароткія апавяданні”, калі ён стварае раманы? Ён, раманы той, зварахне фундаменты айчыннай літаратуры. Растружыць струхлелыя сцены, уздыманя сярэднімі сярэднееўрапейскімі паразаітамі, якім заўжды здавалася, што ствараюць высокамастацкія творы, аб чым упэўнівалі іх крытыкі, якія пісалі яшчэ горш ад іх або ўвогуле не ўмелі пісаць, таму і сталі крытыкамі. Свядомасць тупіка меў і сам Базыль Бізун, і стан безвыходнасці паглыбляўся ў яго душы і маентку, адымаў ахвоту трымаць у пальцах самапіску ці стукаць у клавішы друкавальнай машыны. Нават у ціхую, падатную клавіятуру камп’ютэра не хачэлася біць пальцамі, бо сэнсу гэта не мела нікага. І ён, сын заранкі і месячнага сям’ява, якому здарылася напісаць пару класных, хрэстаматыйных апавяданняў, запіў. Бо гарэлка не такая дарагая, каб на яе не хапіла стомленай душы. А калі не хапіла, дык прыносіў

буталы хтосьці, каму гонар было набрацца з легендарным Базылём, Які Парваўся на Месяц.

Што гэта было за „парванне”, ужо не памятаў дакладна ніхто, дык легенда набірала ўсё новых колераў. Найбольш зрабіў для яе ўздыму сам Базыль, які, калі абрыдла блазнаваць, удаў спачатку гома-невядома, пасля інтымнага сябра быццам бы хворага СНІДам мастака Сержа Дабабунькі, потым скакаў з вядука на праязджаючы картэж прэзідэнтаў Усходняй Еўропы (паведамліўшы спачатку мас-медыя). На груздзі накіроўваў сабе чырвонымі літарамі слова ПРЭС! З тым „чэшскім” „ч”, што вылучыла яго спасярод нават сяброў Народнай Рэспублікі. Пашкадаваў, калі застасаваліся да гэтага загаду гнаць яго вон службы парадку. Дык сыходзіў, сыходзіў, перапоўнены абапалым гонарам, аж урэшце засеў перад тэлевізарам у сваёй двухпакаеўцы ў цэнтры места, якое ўсё мела надзею на славу. А хто захачеў пабачыць усё жывую легенду, мог зайсці туды з бутэлечкай, паспавядацца. Ды хоць і Базыль быццам бы адкрываў перад кожным сустрэчным душу, сам не ведаў, калі ён Той, Хто Парваўся на Месяц, калі Васька Нюрыйн, а калі Выдатны Прэзаіт Базыль Бізун, Які Не Хоча Друкавацца ў (хай ён будзе малой літарай) антылюдскім друку. Бо там нават карэктарка мовы не ведае!

Дзень нараджэння рыхтаваў доўга. Увесь год. Калі прыйдуць, яшчэ жыве. Бо, седзячы перад тэлекам, паглядаю-

чы на каляровыя разапселыя абліччы папулярных людзей, гаўна вартых, усядоміў сабе, што з лостэрка дзівіцца на яго чужы твар не таго Ваські, на якога ўваход на сцэну і першыя словы новага твора заходзіліся сэрцы старым і малым. Нават крытыкам, аблезлым неўдалотам, якія звыклі мсціцца на пісьменніках за свае творчыя агрэхі, адвальваліся пашчэнькі. І што з тых паненак, якія за ім бегалі, на фінішы адны толькі пару недаробленых філалагінь, Зоська з другога пад’езда, якой заўсёды не стае на бутэлку і дзве-тры паэткі, нявартыя ўвагі, да таго ж бедныя як касцельныя мышкі, словам, больш голя чым ён сам. А вершыкамі і кароткімі апавяданнямі страўніка ж не напоўніш. Нават высушанага гарэлкай на лісточак. А трэба ж сваю хату зрабіць домам, прывесці яго ў парадак, нарадзіць дзіце шлюбнае, па-божаму...

Найлепш будзе запрапанаваць сваю руку Музе Іванаўне. Заўтра, 31 кастрычніка, у яго дзень нараджэння, дык гэту справу трэба аформіць сёння. Каб на сваё свята абвясціць, што ён, Базыль Бізун, не горшы за Станіслававіча, і жонку будзе мець у хаце, гаспадыню, якая будзе і натхняць, і карміць, і абараняць ад непатрэбшчыны. Матку дзецям, уваабленне Радзімы. Во, Муза Іванаўна — такая якраз падыдзе. Досыць рамантачная, але ж і працуе як вол, гарэлкай частуецца, але прытомнасці не траціць, і пачуццё гумару мае... Калі трэба, дык нахабаў розных разнася па кутках, бо моцная гэтая гордая дачка земляроба і земляробкі. Ага, і мову ведае. Нават ноччу на роднай мове, у сне, размаўляе. Калі трэба, памылкі паправіць. „Калі памру, на помніку па мне ўсё правільна вырыюць!” — гэта найбольш уцешыла прэзаіта Базыля.

Гэтак і сталася. Убачыўшы пад вечар Музу Іванаўну на вуліцы Старавіленскай, бягучую з сеткамі поўнымі кніг і харчоў, бухнуў перад ёй на калені: „Толькі ты мяне ўратуеш! Адаю табе маю руку!” Муза энкнула, пасля закрыла твар хустачкай. Захвалявалася, мабыць, моцна. „Добра, Вася, заўтра паразмаўляем!” — пырснула з-за белае

насоўкі і паперла па справах. Ну, не так уяўляў гэту векапомную хвіліну Базыль Бізун, — ён жа дрыжаў як той лістападаўскі лісточак на ветры, а яна: „Заўтра!” Напэўна, пабегла што нарыхтаваць на дзень нараджэння — ніколі з пустымі рукамі не прыходзіць, нанясе ўсяго, каб накорміць ватагу згаладнелых і сасмаглых элітных і менш пераборлівых творцаў. Там усё і развяжацца. Бо чаму ж не мае згадзіцца — і яна вольная птушка, і шанавацьмуць адно аднаго... І прыемна часам разам з Музай пасядзець, памаўчаць, а не з кожным памаўчыш удвое, асабліва з кабетай.

Жанчыны яго жыцця пачалі ісці ад рання. Першая была Зоська. Пацалавала Базыля халоднымі сінімі вуснамі, пахучымі спіртным напоем і пажадала шчасця. Пасля Базыль не вельмі памятаў, хто заходзіў. Нейкія каляровыя асобы снюдаліся па пакоях і кухні, варылі, смажылі, зачэпляліся клубамі адна ад адну, шаргаталі шаўковымі суценкамі. Тыя суценкі чамусьці ва ўяўленні Базыля не выклікалі больш асацыяцый чым асеннія лісты за чарнеючым акном. Крыху апрытомнеў, павітаўся, як належыцца, калі прыйшла Мар’ема, родам з вёскі ягонага бацькі. Тата ўспомніўся, пасля партвейна, аратым, за паруочым конскім задам, а потым на Лыску вярхом, скуласты, увішны, дробны, і ягоныя цвёрдыя цёплыя далоні на бялявай галоўцы сына... Базыль пайшоў у лазеньку, адкунуў кран з халоднай вадой. Па поўнай ванне паплылі запаленыя свечкі, якія Мар’ема прывезла з Беластока.

— Запрашаю да нас! — адчыніла дзверы перад Музай Іванаўнай Рута Білецкая ў белым фартушку.

— Да вас? — у першую хвіліну Музе здалася, што памыліла дзверы. — Бачу, вы тут як дома?

— А як жа ж. Хачу паведаміць якраз вам, што толькі што славуцы Базыль Бізун папрасіў маю руку, — ганарліва ўзялася пад бокі вядомая радыёжурналістка. — Я, праўда, пакуль яшчэ замурам за іншым, але нараджу яму сына. Каб не загінуў славуцы род Бізуноў.

Міра Лукша

Нагум ГАЛЬПЯРОВІЧ

Памаўчым каля гарбаты
За абедзеным сталом.
Што ж рабіць? Ужо не свята
Стукаецца ў гэты дом.

Што ж рабіць? Ужо не ранак,
Не вясянка на дварэ.
І ў бялюткі сад світанак
Нас з табой не забярэ.

Што ж рабіць? Запалім свечку,
Гэтым смутак зберажом.
Памаўчым. Яшчэ не вечар!..
Хоць і прыцемак ужо.

Юрый БАЕНА

Надышоў Новы год.
З ім ціш спадзяванняў.
За акном беллю
Заціталі галінкі мараў.
У снах стаялі горы.

На найпрыгажэйшыя хвіліны дня
Лажыўся ўжо —
Пыл забыцца.
Першы раз цень здрады
Цалаваў вусны каханкаў...

Антаніна ХАТЭНКА

Птушкам балюча, балюча
падаць са стромае кручы.
Падаць з празрыстага неба
ў цёмна-зыбучую небзь.

Словам балюча-балюча
чорныя думы агучаць,
з вышы празоранай падаць
ў нашыя спрэчкі і звады.

Лісцям балюча-балюча
дол высцілаці анучна.
Кветкам балюча распатай
стацца ў жалобу і ў сваты.

Часу балюча, балюча
гонкае кола раскручваюць
з нупапарожнімі днямі,
з вечнай дарогай да ямы.
...Нам узыходзіць балюча
з бездані — да сугучы,
з хісткай бязладнасці ў лучнасць.
...Падаць слязою гаручай
з неба балюча, гаюча...

Ежы ПЛЮТОВІЧ

Бацька адгарадзіўся газетай ад свету.
Праменнем сонца кацяня гуляе.

У доме ціш трывае. І не будзе гуку.
Перапынку ў часе, і смерці не будзе.

Пляма ад гарбаты, цень, шалік
на крэсле
Трываюць, і хвіля, якой не сапрэш
і не згубіш.

Дзіця сузірае здарэнні. І яны
ў працягу.
Гісторыя. Гісторыя і толькі.
Нястрашна. Забудзь.
Пераклала Міра ЛУКША

Uladzimir ARLOU

Обсу

*To jest obca ziemia, choć ptakom śnią się dziwne sny o niej.
To jest ziemia cudza, choć czasem śpiewają mi one, jak ptaki mojej ojczyzny, i krzak jaśminu pachnie, jak jaśmin mojej ojczyzny, i stary żuraw skrzący, jak żuraw w mojej ojczyźnie.
To obca ziemia, bo z warg jej ludzi ulatują obce słowa, słowa, które nie mogą ogrzać mej duszy.
To jest ziemia cudza, choć spoczywają w niej mój ojciec, mój dziad i mój pradziad.
To jest obca ziemia, i granica między nią i ojczyzną przebiega nie w przestrzeni, a w czasie.
Ta ziemia jest obca, ale coraz głośniej słyszalny jest głos pocieszenia: legniesz przy przodkach, i ona ojczyzną się stanie.*

Тłумачыла Міра ЛУКША

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Патрыцыя Ігнацюк з Зубава.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Маё першае выступленне

26 лістапада 2000 г. нашаму школьнаму гуртку „Жывое слова” давялося выступіць са сваім спектаклем у сядзібе гміны ў Орлі, дзе адбылася ўрачыстасць „Дзень сеніёра”. З намі выступалі таксама вучні IV класа Пачатковай школы са сцэнкай „Піліпка і Ведзьма”. Мы адчувалі сябе сапраўднымі акцёрамі перад нашымі бабулямі і дзядулямі. Многія з нас выступалі ўпершыню (у нашай школе гурток „Жывое слова” падзелены на дзве групы: вучні другіх гімназічных класаў і вучні першых класаў).

Дзякуючы вайту Арлянскай гміны Яну Добашу, які нас туды запрасіў, мы, вучні I „б” класа, маглі пераканацца, што навука ў Орлі гэта не толькі ўрокі ў школе, але таксама і іншыя мерапрыемствы. Не ведаем ці наш спектакль спадабаўся ўсім, але воплескі былі гучныя. Мы паказалі ў спектаклі, як моладзь вядзе сябе пасля заняткаў, на ўлонні прыроды, без бацькоў і настаўнікаў. Былі ў спектаклі маладыя людзі, але і сярод іх артысты: мастак, фатограф, моладзь, не зусім эгаістычная,

якая заўважае праблемы і канфлікты ў сённяшнім свеце. Мая роля ў гэтым спектаклі была вельмі важная. Я іграў Алега, вучня, якому не хочацца нічога рабіць. У другой частцы спектакля мы паказалі, як жывуць дарослыя людзі.

Такія ўрачыстасці патрэбныя. Мы можам паказаць сябе таксама і ў асяроддзі, а беларускае слова (спектаклі былі на беларускай мове) трапляе да слухача. Людзі бачаць, што моладзь не забывае мову сваіх продкаў, не цураецца яе, выказвае на ёй свае думкі.

Пасля выступленняў быў пачастунак. Угасцілі нас цукеркамі, пячэннем ды іншымі ласункамі. Потым спадар Балю паравозіў нас па нашых вёсках: у Москаўцы, Градалі, Стары Корнін, Спічкі, бо ў нашым класе няма моладзі з самой Орлі.

Войт падзякаваў нам і настаўнікам, якія рыхтавалі нас і не пашкадавалі свайго свабоднага часу ў нядзелю. Нам было вельмі прыемна выступаць перад такой публікай.

Роберт Лукаш СІКОРА, I „б” клас

Уладзімір Арлоў. Адкуль наш род Усевалад з Герцыкі

Мужна змагаўся з крыжакімі яшчэ адзін князь з роду Рагвалодавічаў — Усевалад. Яму належаў горад Герцыка, што стаяў на Дзвіне паміж Полацкам і Куканосам. Усеваладавы дружыннікі часта з’яўляліся пад сценамі пабудаванай немцамі Рыгі. То яны падпаліць крыжацкія караблі, то, пераапрунуўшыся ў нямецкія даспехі, без бою ўвойдуць у варожы замак і возьмуць багатую здабычу.

Аднойчы на Герцыку раптоўна напала вялікае рыцарскае войска. Князь з дружынаю прабіўся да стру-

гаў і ўратаваўся, а ўсе жанчыны і дзеці трапілі ў палон.

Два дні крыжакі рабавалі Герцыку, выганялі з хлявоў кароў і коней, зносілі на плошчу золата і срэбра. На трэці дзень, утапіўшы царкоўныя званы і пасекшы мячамі абразы, немцы падпалілі горад і пагналі палонных у Рыгу. Прывязаная да калёсаў, басанож ішла ў чужыну і Усеваладава жонка з маленькай дачкою на руках.

Каб вызваліць палонных, князь мусіў паехаць да крыжакоў і паабяцаць, што больш не будзе падымаць зброі супроць немцаў. Але ў душы ён не скарыўся і чакаў зручнага моманту, каб зноў ударыць на ненавісных захопнікаў. **(працяг будзе)**

Доўга будзем памятаць

У нашай школе ў Аўгустове 15 снежня 2000 года адбылася вялікая ўрачыстасць. Нашу школу наведаў мітрапаліт Сава. З самай раніцы ў школе панаваў святочны настрой. Мітрапаліт спачатку пабываў у царкве ў Аўгустове, а каля адзінаццатай гадзіны прыбыў да нас. Мітрапаліта Саву і святшчэннікаў прывіталі нашы вучні, дырэктары і настаўнікі. Былі таксама прысутны прадстаўнікі ўлад горада Бельска-Падляскага. Вучні нашай школы падрыхтавалі цікавую артыстычную частку, якая сваім зместам выклікала святочны настрой ва ўсіх удзельнікаў. Спадбалася яна таксама нашаму дарагому госцю. Вучні і настаўнікі падарылі Яго Блажэнству вельмі прыгожую ікону, якую напісалі вучні Ікананіскай школы ў Бельску. Мітрапаліт таксама даваў іконкі. Пасля быў урачысты пачастунак. Доўга будзем памятаць гэты снежаньскі дзень.

Вучні IV „а” і IV „б” класаў ПШ ў Аўгустове

У нашай школе

Мы вучымся ў трэцім класе Пачатковай школы ў Аўгустове. У нашым класе вучыцца дваццаць сем асоб. Беларускаю мову вывучае ва семнаццаць вучняў. Наш клас вельмі вясёлы. Сярод нас ёсць вучні, якія першы раз пачулі беларускую мову. Яны вельмі ахвотна вучацца літар і гаварыць па-беларуску. На ўроках беларускай мовы многа чытаем і слухаем казак.

Вучні III класа ПШ у Аўгустове

Пачынаецца карнавал.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Села я ў бабулі на прыпечку і аглядала здымкі, як мая бабуля выходзіла замуж. Было гэта зімою; сядзіць бабуля на санях, коні прыгожа ўбраныя, снегу многа... А ў нас снегу сёння ані трохкі — глянула я ў акно, задумалася. Аж тут мой брат, яшчэ адзін бабулін унук, закрычаў: Снег, снег ідзе!

Рудво

Якое свята ёсць у студзені?
— Рудво.
Якога свята дзеці чакаюць увесь год?
— Рудва!
Калі прыходзіць Дзед Мароз?
— У ноч Рудва.
Калі наведваюць дамы каляднікі?
— На Рудво.
Усім чытачам Жадаю спакойнага, сардэчнага Рудва.

Люстра ў вадзе

Была я злая.
Выйшла на двор.
Пайшла на раку.
Глянула ў ваду.
Убачыла постаць сяброўкі маёй.
Адразу стала мне лягчэй на душы.
**Аня ЛАПІНСКАЯ
I „а” кл. Гімназіі ў Нарве**

Зіма

Ідзе зіма, ідзе мароз.
Дзеткі будуць Гуляць у снежкі,
Ляпіць снегавіка.
Ідуць Святы.
Будзе Дзед Мароз.
Падарункі,
Спевы і калядная радасць.
**Дамініка ТАПАЛЯНСКАЯ
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве**

Аўто з планеты Макін

(Частка XI)

Ужо сцягнула. Самаходзік з планеты Макін, які разам з Юльцяй і Міхасём ды дзедам Іванам шукаў сваіх таварышаў і касмічны карабель, на якім прыляцеў на Зямлю, засумаваў.

— Пераначуеш у нас, — запрапанавала Юльця. — Я забяру цябе дахаты. А заўтра — нядзеля, дык у нас часу будзе шмат, будзем далей шукаць твой карабель. А мо назаўсёды ў нас застанься...

— Ага, забярэш! Куды яго паставіш? Лепш няхай застанецца ў пуньцы ў дзеда Івана, або ў мяне! — запырачыў Міхась. — Ты, Юльця, жывеш у кватэры, а ў мяне дом з падворкам...

— Я ж паменшыцца ўмею, хоціць абярнуць гайку. Маленькі стану зусім...

Сонік маланкава стаў змяншацца, аж стаў такі малюсенькі, што Юльця паклала яго ў кішэню. Дзяўчынка, на зайздрасць Міхасю, забрала Соніка дадому. Бо ж позна ўжо было, тата з мамай непакояцца. І праўда, яе бацькі ўжо званілі сям'і Міхасёвай, пыталіся, куды падзеліся дзеці. Праўда, бывала, што дзеці, зацікаўленыя чымсьці, проста забываліся, на якім яны свеце, але ж заўсёды маглі пазваніць дахаты. Калі не знайшлі іх у дзеда Івана, дык збіраліся ўжо на паліцыю тэлефанаваць! Рознае ж на свеце бывае — пагля-

дзіце толькі ў тэлевізар, паслухайце радыё! Колькі дзяцей прападае!

У тую ноч Соніку не спалася. А ж мог поўнасю адключыцца — пасля такога падарожжа ды дня на Зямлі! Пад раніцу выкаціўся з-пад Юльцінай падушкі, паехаў на балкон і спуціўся з першага паверха. Пакаціўся ў бок пунькі дзеда Івана. Дзед таксама не спаў, сядзеў на лаўцы пад пунькай, узіраўся ў неба.

— Так, дачакаўся я... — уздыхнуў дзед Іван. — І рады я вельмі, што вы, на планеце Макін, справіліся з праблемамі...

— Шмат залежыць ад тых, хто кіруе. Выбіраем самых разумных і добрых з усіх Жывін, Выствораў і Махін, карыстаемся найлепшымі дасягненнямі іншых, — адказаў Сонік, які прымасціўся побач на лаўцы, маленькі ў гэты момант, і вельмі забаўна выглядала б гэта, што ён сказаў з прычыны яго цацачнага выгляду. Ды дзед Іван не смяяўся.

— Неўзабаве вернешся да сябе, праўда? А што возьмеш ад нас?

— Няхай дзеці скажуць.

— Добра, няхай падумаюць. Таксама тыя, хто чытае нашу гісторыю...

Калі ласка, напішыце ў „Зорку”, што вы хацелі б перадаць праз пасрэдніцтва Соніка жыхарам планеты Макін.

(працяг будзе)

Міра ЛУКША

Каб есці калачы...

30 лістапада 2000 года ў Пачатковай школе ў Дубінах адбыўся спектакль п.з. „Стралец і рыбак”. Восем змест гэтай казкі. Была на краю лесу маленькая хатка, там жылі бацька і двух сыноў. Адзін сын быў стральцом, а другі — рыбаком. Бацька штодзень працаваў на гаспадарцы: касіў траву, сушыў сена. Адзін сын хадзіў штодзень у лес, а другі на рэчку. Вярталіся дахаты, не прыносячы ніякай яды. Калі іх бацька паехаў дзесьці далёка, сыны былі галодныя. Аднойчы да іх прыйшоў жабрак. Браты не мелі нічога, каб пачаставаць жабрака. Жабрак меў пры сабе хлеб і аддаў ім, хаця нічога больш яму не засталася. Браты падзякавалі жабраку за хлеб. Ім было сорамна, што адзін сядзеў над рэчкай, а другі ў лесе і нічога не прыносілі дахаты.

Мінуў год, а бацькі не было. Сыны штодзень былі галоднымі. Толькі пілі ваду і елі ягады. Яны зразумелі, што „каб есці калачы, не трэба сядзець на пячы”. Узліся за работу. Калі бацька вярнуўся, не пазнаў сваёй гаспадаркі. Сыны і бацька пачалі жыць у дастатку. Жабрак навучыў сыноў, як здабываць хлеб.

Спектакль нам вельмі спадабаўся. Былі каляровыя ўборы і сцэнічнае афармленне. У сцэнцы выступілі нашы сябры з III класа. Рыхтаваліся яны пад кіраўніцтвам настаўніцы беларускай мовы Надзеі Гаган. Шкада, што Ты, „Зорка”, не была на гэтай урачыстасці.

Кася ФІЛІПЯК
і Марцін НІКАЛАЮК
III клас у Дубінах

Экскурсія ў Шчыты

Вучні ПШ у Орлі каля муроў дварка ў Шчытах.

Вучні IV, V і VI класаў Пачатковай школы ў Орлі, якія вывучаюць беларускую мову, у лістападзе 2000 г. з настаўніцай Яўгеніяй Тхарэўскай ездзілі на веласіпедах у Шчыты. Дарога была некароткая, але нам было вельмі весела. Пагода нам не спрыяла. Дзьмуў моцны вецер. Калі мы даехалі да Шчытоў, у першую чаргу наведалі магазін, а адтуль паехалі паглядзець двор. Мы пабачылі там мур старога дварка ды зрабілі здымак. Агледзелі бетонны стол і будынку, у якіх жылі парабкі. Цяпер жыве там трое людзей, далёкія

кроўныя былых уладальнікаў. Аб падзеях гэтага дварка распавяла нам жанчына са Шчытоў. Потым мы наведалі яшчэ адну жанчыну, якая расказала пра сваю службу ў пана. Вяртаючыся дамоў, мы наведалі нашага хворага калегу. Гэтая экскурсія пашырыла мае веды аб Шчытах. Ехаць дамоў было не надта добра, пачаў ісці дождж. Нягледзячы на гэта, я вельмі задаволена з экскурсіі. Дзякую настаўніцы Яўгеніі Тхарэўскай, што сарганізавала нам такое цікавае падарожжа.

Юліта КАЛІНА
VI кл. ПШ у Орлі

Ён

Не бачу яго вачэй.
Не бачу яго вуснаў.
Не бачу яго.
.....
Не чую яго слоў.
Не чую яго сэрца.
Не чую яго.
.....
Ён маё каханне.
Ён маё сэрца

і душа
і мэта.
І не магу
згубіць яго.
Ён заўжды
са мною
поруч...
Ці калісьці
— забуду?

Івона МАЦКЕВІЧ
VI кл. ПШ у Дубічах-Царкоўных

Польска-беларуская крыжаванка № 1

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Prawo	▼	Mak	📖	Smak	▶	▼	
		Kino					
▶				Rząd	Arka		Osa
Wieloryb	▶			Rzeka	▶	▼	▼
📖	Noga	▶				As	▶
Miasto	▶					📖	📖

Адказ на крыжаванку n-p 50: Гісторыя, крок, ода, рама, лубін, рыцар, кмен, сын, як, соя, ластаўка. Крысо, рацыя, гоман, Ікар, толк, одум, рабіна, Ака.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйгралі: Анна Лапінская і Анэта Хіліманюк з Нарвы, Эмілія Паўлючук і Раман Лушчынскі з Бельска-Падляскага, Анна Крук з Дубін, Моніка Карзуновіч з Лядаў, Анна Адамюк з Чыжоў, Ева Калбасюк з Войнаўкі, Марта Купчук з Ляхоў, Уля Свентахоўская з Гайнаўкі. Віншуем!

Прыгажосць Белаўежскай пушчы

Пётр Гаган раскавае пра свае карціны.

Рэгіянальны інтэграцыйны саюз творцаў у Малой галерэі Гарадской бібліятэкі ў Гайнаўцы 8 снежня 2000 года арганізаваў вернісаж і сустрэчу з творцамі, у сувязі з адкрыццём выстаўкі „Белаўежская пушча ў творчасці гайнаўскіх мастакоў”.

На сёмай выстаўцы, арганізаванай Саюзам творцаў (у бібліятэцы і белліцэй), дзевяць мастакоў і фатографію выстаўляюць алейныя і пастэльныя працы, рысункі, разьбу, фатаграфіі і інтарсію. Мерапрыемства адкрыла старшыня Рэгіянальнага саюза Іаанна Кярсноўская. Мастакі знаёмілі гасцей са сваімі працамі і адказвалі на пытанні.

Каляндар БГКТ

Пры канцы снежня выйшаў з друку „Беларускі каляндар” на 2001 год. Гэта традыцыйнае штогадовае выданне Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Яго рэдактарам, як і некалькіх мінулагадніх штогоднікаў, з’яўляецца Уладзімір Юзвук. Сёлетні „Каляндар” нічым асабліва не адрозніваецца ад папярэдніх, можа толькі тым, што ў публікацыях бэжэкатоўскіх правадыроў менш ядавільнасці да іншых беларускіх арганізацый Белаўсоччыны. Вокладка і графічная апрацоўка ад некалькіх гадоў адлюстравваюць найлепшыя бэжэсэраўскія мастацкія дасягненні, але вельмі добра карэспандуюць са зместам „Календара”. Выданне гэтае несумненна патрэбнае, паколькі адлюстраввае яно бачанне свету вялікай часткі беларускага грамадства Белаўсоччыны.

У каляндарнай частцы, якая заўсёды адкрывае гэтае выданне, адзначаюцца важнейшыя даты з гісторыі Беларусі, Польшчы і свету. Можна сумнявацца ў слушнасці падборкі дат, але аўтарам гэтай часткі трэба прызнаць паслядоўнасць і вярнасць сваім ідэалам малодасці. Адзначаюць перш за ўсё тыя даты, якія ўшаноўваліся бэжэкатоўскімі дзеячамі, напрыклад, у шасцідзесятых гадах. Успамінаецца там дата ўтварэння БССР, выбуху бальшавіцкай рэвалюцыі ў Расіі, пачатку нацыяналізацыі прамысловасці ў камуністычнай Польшчы, разгрому Грамады, першай забастоўкі тэкстыльшчыкаў у Белаўску ў 1882 г., нараджэння Леніна, утварэння I дывізіі Людовага войска польскага ў СССР, утварэння Народнай Польшчы і Кітайскай Народнай Рэспублікі. Трэба таксама адзначыць, што побач святых для камуністычнага руху дат адзначаюцца таксама і такія, як аб-

Віктар Кабац некаторыя пастэльныя працы выканаў на мокрай паперы з выкарыстаннем тушы.

— У маіх працах мала рэалізму ці характава, не так як на фатаграфіях. Я гляджу па-мастацку, звяртаю ўвагу на колеры, святло і цені, — заявіў Віктар Кабац.

Пётр Гаган паказаў алейныя карціны. Мастак хоча арганізаваць выстаўку ў Беларускаму музеі, плануе паказаць свае карціны ў час аўтарскага вечара Віктара Шведа маючагася адбыцца ў Гарадской бібліятэцы ў Гайнаўцы.

Іаанна Кярсноўская раскавала пра паездкі ў лес дзеля пошукаў цікавых матываў. Апошнім часам мастацка аддае

вяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі ці цалкам нейтральныя, як падпісанне Крэўскай уніі, нараджэнне Аляксандра Пушкіна ці Льва Талстога.

Не надта пашанцавала аўтарам з самым календаром, дзе адзначаюцца святы і імяніны. Два разы ў гэтым годзе маглі б святкаваць Ушэсце, у тым ліку раз пасля Тройцы, але нехта ў аддрукаваных экзэмплярах зрабіў адпаведную карэктурку і таму аднаго свята стане менш. Калі аднак нехта з католікаў захоча пакарыстацца „Беларускім календаром”, можа прыйсці на традыцыйную працэсію Божага цела восемдзён пазней тэрміну. Аўтары календара запрашаюць католікаў на гэтае шэсце на пятніцу 22 чэрвеня, хаця ад некалькіх стагоддзяў свята гэтае ўшаноўваецца заўсёды ў чацвер, а ў гэтым годзе, паводле каталіцкага календара, адзначацца яно будзе 14 чэрвеня.

Больш чым палову старонак гэтага выдання адводзіцца справам БГКТ. З нагоды 45-годдзя існавання арганізацыі Міхась Хмялеўскі напісаў абшырную справаздачу з усіх трынаццаці з’ездаў Таварыства. Літаратура вельмі аптэмістычная. БГКТ, а разам з ім беларуская супольнасць у Польшчы, дзесяткамі гадоў перажывала пастаянны прагрэс культурнага і асветнага жыцця і пастаяннае развіццё нацыянальнай свядомасці. Аказваецца, што толькі ў дзевяностых гадах пачаліся нейкія клопаты, асабліва фінансавыя, а на дадатак у выніку нейкага тайнага дагавору БГКТ „страціла свой прэсавы орган «Нівы», якая патаемна была падпарадкавана нейкай Выдавецкай радзе”. Аўтар артыкула мог ужо забыцца, што Выдавецкая рада ўзнікла ў выніку рэакцыі журналістаў на пастаяннае знішчэнне рэдакцыі „Нівы” Галоўным праўленнем БГКТ і што нараджалася яна на сходзе ў будынку БГКТ у прысутнасці таварышаў з Галоўнага праў-

перавагу водным краявідам. У пастэльных працах многа яркіх колераў. Малое таксама алейныя карціны, але па прычыне іх велічыні немагчыма было паказаць іх на выстаўцы.

Скульптар Яраслаў Пэршка, вядомы ў Польшчы праектант вялікіх помнікаў, прадставіў металічную разьбу. Паколькі аўтар быў непрысутны, публіка магла толькі здагадацца, што хацеў ён паказаць, змяшчаючы ў вялікім квадраце маленькага чалавечка. Яго памочнік па рабоце, Ян Старун, прынёс на выстаўку невялікія алейныя карціны з ляснымі краявідамі. Адзіны ў Гайнаўцы стваральнік інтарсіі Часлаў Проньчык не паспеў выканаць новай працы з пушчанскімі матывамі, але прывёз раней зробленую інтарсію з ляснымі ўзгоркамі. Гайнаўскія фатографы-мастакі: Ежы Вуйцік, Тадэуш Тапольскі і Андрэй Мусыко прадставілі фатаграфіі, зробленыя ў Белаўежскай пушчы. Ежы Вуйцік рабіў здымкі нападальца Тапіла, Арэшкава, Ліпіноў і Белаўежы. Тадэуш Тапольскі ў пошуках тэм ездзіць па пушчы ўжо дваццаць пяць гадоў і, мабыць, аб’ехаў ужо палову Зямлі. Толькі з 1992 года, калі пачаў весці дзённік, праехаў амаль 10 тысяч кіламетраў. Гайнаўскія фатографы працуюць традыцыйна і не з’яўляюцца прыхільнікамі камп’ютэрнай апрацоўкі здымкаў.

У час вернісажу можна было парамаўляць з гайнаўскімі творцамі і зрабіць памятнае фатаграфіі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

лення, якім прапанавалася месца ў гэтым выдавецтве. Але гэта ўсё дробязі.

Вельмі цікавыя ўспаміны напісаў Ян Зенюк, які ў 1969-1972 гадах выконваў абавязкі сакратара Галоўнага праўлення. Невядома, свядома ці не, бэжэкатоўскі аўтар упершыню даказаў, што ніякія кадравыя праблемы ў БГКТ не вырашаліся па волі дэлегатаў усялякіх з’ездаў, а толькі па загадзе Міністэрства ўнутраных спраў. Таму ўсё з’езд БГКТ мелі чыста фармальны характар, а ўсе пастановы ў справе гэтай арганізацыі прымаліся па-за яе структурамі.

Пералік дасягненняў БГКТ ад жніўня 1999 да верасня 2000 года заняў сакратару Галоўнага праўлення Валянціне Ласкевіч 61 старонку. Уся Белаўсоччына спявала разам з калектывам БГКТ і танцавала на народных фэстах. Некаторыя пісалі вершы на беларускай мове, іншыя з захопленнем іх дэкламавалі. Усё было б вельмі добра, толькі сацыялагічны даследаванні паказваюць, што пераважная большасць танцуючых і дэкламуючых лічачь сябе ўжо палякамі. Такое спеўна-паэтычнае развітанне з беларушчынай, своеасабліва панихіда, „вечная памяць” у рытме „disco polo”.

У „Календары” змешчаны разважаны пастаянных аўтараў гэтага выдання, як Яна Сычэўскага, Зінаіды Навіцкай, Тамары Русачык, Уладзіміра Юзвюка, Віктара Шведа, Кастуся Масальскага і Ніны Цыванюк, а таксама малодшых дзеячаў Базыля Сегеня і Яна Карчэўскага. Літаратурную частку запоўніла паэзія і проза Віктара Шведа, Міры Лукшы, Юрыя Баены, Ніны Цыванюк, Юркі Буйнюка, Уладзіміра Саўчука і Уладзіміра Юзвюка.

Яўген МІРАНОВІЧ
*Беларускі каляндар 2001, Беларускае грамадска-культурнае таварыства, Галоўнае праўленне, Белаўск 2001, сс. 240.

„Бязмежжа” über alles

[I працяг]
му чытачу — раней былі „Zdobywcy” Аляся Разанава, анталогія новай беларускай паэзіі „За niebokresem Eurogry”, „Demonokameron” Адама Глёбуса і „Ściała” Васіля Быкава. Пяць кніг-памнікаў сучаснай беларускай літаратуры — як і належыцца на 5-годдзе нашага літаратурнага руху пасля прорыву ў паўтарыдзве генерацыі творцаў ці проста людзей, зацікаўленых беларускім словам як самастойнай каштоўнасцю.

У ролі прадмоўцы да прозы У. Арлова выступіў гісторык і перакладчык яго твораў Алег Латышонак. У. Арлоў — пераймальнік Уладзіміра Караткевіча, але ў гэтым сцвярдзэнні нічога арыгінальнага, засцярогся прадмоўца. У Полацку — горадзе пісьменніка — я адчуў сябе, заўважыў А. Латышонак, як у горадзе пад беларускай акупацыяй. Там лунаў пад чырвона-белы сцяг, але паўсюдна гучала руская мова. За справай кніг Арлова я стаў лепш разумець Усходнюю Беларусь. Арлоў — пісьменнік, які піша пра сучаснасць. Гэта незвычайнае, заключыў А. Латышонак, калі на тваіх вачах пісьменнік становіцца класікам. Перакладчыкамі апавяданняў-эсэ, якія ўвайшлі ў „Requiem dla piły motorowej” былі: Аляксандр Вярыбіцкі, Алег Латышонак, Міраслава Лукша, Галіна і Ян Максімоўкі, Часлаў Сэнюх.

Другой кнігай, якая ўводзілася „Бязмежжам” у публічны абарот была „Фірма” Міхася Андрасюка. Дзіўная справа з гэтай кнігай — яе выдаўцом было Беларускае літаратурнае аб’яднанне „Белаўежа”, арганізацыя, якая ніколі не прызнала існавання „Бязмежжа”. Мала таго, на 460-м выпуску „Белаўежа” адмовілася рыхтаваць літаратурную старонку ў тыднёвіку „Ніва”, бо, па словах Сакрата Яновіча, „няма сэнсу яе трымаць для нейкага Андрасюка” (пераважная большасць апавяданняў Міхася Андрасюка друкавалася ў „Ніве”). І вось, напрыканцы 2000 года Літаб’яднанне „Белаўежа” пасягнула на „нейкага Андрасюка” (рэдактар кнігі Сакрат Яновіч) — магчыма, таму што сярэдняя ўзросту Аб’яднання небяспечна наблізілася да сотні. Пра якасці апавяданняў М. Андрасюка разважаць тут і не так важна — яны вядомыя чытачу „Нівы” да таго як выйшлі пад кніжнай вокладкай.

Асобны вечар быў прысвечаны прэзентацыі творчасці гродзенцаў. Блізкае Белаўску Гродна цікавае нам перш за ўсё не сваімі архітэктурнымі помнікамі (іх там шмат, а сам горад ці не самы „гарадскі” на савецкім фоне), але тым, што там жывуць нашы сябры па пяры — Сяргей Астраўцоў (літаратурны „Астраўец”), Юры Гумянюк, Анатоль Брусевіч, Віктар Шалкевіч, Васіль Дзівашэвіч і іншыя. С. Астраўцоў на пачатку 2000 года выдаў у Белаўску кнігу прозы „Цэнзарскія нажніцы” — як у Беларусі, так і ў Белаўску чамусьці заеліся на С. Астраўцова ды пісьменніка-празаіка ў ім не прызнаюць, але, на маю думку — выдаўца і аднаго з першых чытачоў кнігі — гісторыя літаратуры скарэктую гэты погляд ды С. Астраўцоў займае ў ёй належнае сабе месца (пацвярджае гэта вельмі жывая дускусія на „Бязмежжы”). „Лябірынты прывіднага замку” — гэта анталогія сучаснай беларуска-гродзенскай паэзіі, выдадзена Беларускаму саюзам у Польшчы з цытаваным на пачатку фрагментам уводнага слова Яўгена Вапы. Рэцэнзіі паасобных кніг будуць змяшчацца ў чарговых нумарах „Нівы”.

Аляксандр МАКСІМЮК

Сярод ікон

Айцец Ляонцій Тафілюк перад Свята-Троіцкай царквой.

— Ікона — неад’емная частка права-слаўнага жыцця, так, як без уцяслення Сына Богага няма збаўлення. Ікона Раждства Хрыстова паказвае нам гістарычную праўду аб нараджэнні Госпада. Хрыстос прыйшоў для нашага збаўлення. Не нарадзіўся ў царскіх пакоях, а ў пячоры. Божая Маці знаходзіцца асобна ад Дзіцяці. Не глядзіць на Госпада, але на нас. Звяртаецца да свету, каб паказаць, што нарадзіўся нам Збаўца. Перад Іосіфам паказаны старац. Гэта д’ябал, які яго спакушае. Пад постацю Іосіфа прадстаўлены ўсе людзі, на якіх д’ябал увесь час наводзіць спакусы. На іконе бачым яшчэ пастухоў і мудрацоў, якія прыйшлі пакланіцца, жывёлу, — размовай аб нараджэнні Хрыста дырэктар Ікананіскай школы ў Бельску-Падляшскім мітрафорны пратаіерэй Ляонцій Тафілюк пачынае расказ аб іконах.

Запатрабаванне на іконы з Ікананіскай школы ў Бельску-Падляшскім вялікае. Заказы прыходзяць ад розных парафій і прыватных асоб. Іконы з Бельска высылаліся за мяжу — у Бельгію, Францыю, ЗША, Германію, Алжыр, Сірыю. У школе пісаліся іконы, якія знаходзяцца на іканастахах у цэрквах у Супрасльскім манастыры, Гажове-Велькаполь-

скім, Тапалянах, у капліцах у Орлі і Даме сацыяльнай дапамогі ў Белавежы. Цяпер выконваецца іканастас для царквы ў Шасталах.

— Каб напісаць ікону трэба быць багасловам. Мастак ікону не напіша. Трэба знаёміцца з духоўным жыццём і многа маліцца, — заяўляе айцец Ляонцій Тафілюк.

Свой дзень вучні пачынаюць а палове сёмай — з ранняга богаслужэння ў царкве. У дзевяць гадзін з кароткага богаслужэння і чытання фрагментаў з Евангелля пачынаюцца школьныя заняткі. Вучні знаёмяцца з духоўным жыццём і вучацца пісаць іконы. Дзень канчаецца вячэрнімі малітвамі ў прыхадскай царкве св. Архістраціга Міхаіла. Фактычна чатырохгадовая Ікананіскай школа з’яўляецца прыхадскай установай. Заснаваная ў 1991 годзе школа дачакалася ўжо 16 выпускнікоў, з ліку якіх трох працуе выкладчыкамі, а многія супрацоўнічаюць з ёй. Зараз вучацца 23 асобы. Найчасцей гэта выпускнікі сярэдніх школ, хаця некаторыя закончылі таксама вышэйшыя ўстановы.

Вяртанне да традыцый

— Ікону нельга спісаць з нейкай асобы, немагчыма таксама замаскіраваць яе мастацкімі партрэтамі. Іконы пішуцца паводле сваіх канонаў і няма ў іх натуралізму. Калі на свецкіх партрэтах бачым эмацыянальныя позіркы, мускулы, то на іконах усе эмоцыі прыцішаны, няма ценяў ці паўценяў. Ікананісцы асабліваю ўвагу звяртаюць на аскетызм, пачынаюць вусны ці іншыя дэталі, якія выклікаюць страсныя думкі. Ікананісанне паспяхова развівалася ад XII да XVI стагоддзя, а пасля пачало сыходзіць са свайго канону ў бок натуралістычнага заходняга пісьма і іконы пачалі замаскіравацца карцінамі з рэлігійным зместам. З пачатку XX стагоддзя ікананісцы пачалі вяртацца да пісання традыцыйных ікон, якія бачым у нашай школе. Прафесар Леанід Успенскі з Сергіева-багаслоўскага інстытута ў Парыжы вучыў пісанне ікон фінаў, а яны ў сваю чаргу пачалі вучыць нас. З 1983 года арганізаваны былі ікананісныя лагеры, а ў 1991 годзе заснавалі мы сваю школу, — успамінае настаўнік парафій св. Архістраціга Міхаіла ў Бельску айцец Ляонцій.

Каталог храмаў і духавенства

Апошні нумар багаслоўскага часопіса „Эліпіс”^{*} поўнасьцю прысвечаны Варшаўска-Бельскай епархіі. У ім публікуецца праца а. Рыгора Сасны „Каталог храмаў і духавенства праваслаўнай Варшаўска-Бельскай епархіі”, якую аўтар распрацаваў пры дапамозе супрацоўнікаў беластоцкай Кафеды праваслаўнай тэалогіі.

Публікацыю адкрываюць артыкулы аб патроне Варшаўска-Бельскай епархіі св. Іаве Пачаеўскім, гісторыі Праваслаўнай царквы на тэрыторыі епархіі і мінулым самой епархіі. Затым даецца інфармацыя пра ўстановы і арганізацыі: Хрысціянскую тэалагічную акадэмію, Кафедру праваслаўнай тэалогіі Беластоцкага ўніверсітэта, Праваслаўную духоўную семінарыю, Праваслаўны ардынарый Войска Польскага і Брацтва праваслаўнай моладзі. Далей разглядаюцца паасобныя прыходы Варшаўскага, Бельскага, Гайнаўскага,

Нарваўскага, Сямьтыцкага і Кляшчэлёўскага дэканатаў ды манастыры — жаночы св.св. Марфы і Марыі на Грабарцы і мужчынскі св. Ануфрыя ў Яблачыне. Ахарактарызаваны яны такім чынам, што спачатку даецца гісторыя прыхода і храмаў на яго тэрыторыі, затым пералічваюцца прыхадскія святкаванні, мясцовасці, якія састаўляюць прыход, прыводзяцца даныя пра царкоўныя грунты і могільнікі, пункты навучання рэлігіі і духавенства — дзеючае і былое. Апісанне завяршае пералік літаратуры на тэму прыхода.

„Каталог...” — самы дакладны даведнік пра храмы і духавенства паасобных прыходаў Варшаўска-Бельскай епархіі.

(в.л.)

* „ЕЛІПІС”. Czasopismo teologiczne Katedry Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, 2000, R. II (XIII), zeszyt 3 (16), ss. 436.

Агнешка Тэраховіч піша ікону св. апостала Андрэя Першазваннага.

Пяць гадоў мінула з таго моманту, як школа перанесена была ў будынак па вуліцы Жвіркі і Вігуры. Раней была там бальніца, а пасля прадшколле. Тры гады наймалы памяшканні, але два гады таму гарадскія ўлады перадалі будынак школе на ўласнасць. Зрабілі рамонт, а ў чэрвені 2000 года паложаны быў краевугольны камень пад будову Свята-Троіцкай царквы. Зараз яна ўжо збудавана і спалучана са школьным будынкам, частка якога можа быць выкарыстана на патрэбы богаслужэнняў.

У маладых ікананісцаў

У вялікай зале на другім паверсе, сустракаю пяць вучняў трэцяга курса. Усе пішуць іконы.

— Гэта мая трэцяя, — заяўляе выпускніца Гайнаўскага белліцэя Агнешка і паказвае на сваю ікону. — Нядаўна паказвала яе бацюшку і трэба будзе крыху паправіць. Яшчэ паволі пішу, а найцяжэй мне выканаць адзенне. Самая вялікая радасць, калі ўсё закон-

чанае і бацюшка дазволіць алівіць ікону. Тады такі прыемны пах, ікона ажывае і пачынае зусім інакш выглядаць. У працы многа залежыць ад малітваў, якія гаворым у час пісання ікон.

— Я люблю пісаць іконы. Падабаецца мне цішыня, спакой і засяджанасць на духоўным жыцці, патрэбным для ікананісца, — дабаўляе Аркадзь, які піша ікону Іверскай Божай Маці.

— Кожная ікона цудатворная, калі яе заўважым. Там дзе небяспека і з вялікай верай моляцца перад іконай людзі, ссылаецца дапамога. Калі адзін раз ікона праславіцца, тады людзі прыходзяць з гарачай малітвай і адбываюцца іншыя цудоўныя здарэнні. Большасць ікон „жыве” ціха і тым, якія моляцца перад імі, пасылаецца па іх веры патрэбнае. Часам не заўважаем цудоўных для нас здарэнняў, — на развітанне дадае бацюшка Ляонцій Тафілюк

Аляксей МАРОЗ

Фота аўтара

Вечар калядак

Многа людзей сабралася 22 снежня 2000 г. у БГКТоўскай зале па вул. Варшаўскай 11 у Беластоку. Прышлі яны паслухаць калядак і ўспомніць каляднікаў. І выйшла на сцэну „Рэчанька” — калектыў жанчын з Козлікаў, а з імі Яўген Матвэюк з прыгожай вялікай 14-рожнай гвездаю. І паплылі калядкі.

Рождество Хрыстова ангел

прилетел,

Он летел по небу, людям песню пел,

Все люди ликуйте, сей день

торжествуйте

Днесь Хрыстова рождество.

Калядкі ў выкананні „Рэчанькі”, а пасля хору БГКТ „Крыніца” з Беластока ўзнагароджваліся моцнымі воплескамі.

Спевакі „Крыніцы” (на здымку) апаруліся так, як гэта бывала на белару-

скай вёсцы, прасілі ў гаспадара дазволу на спяванне, пасля віншавалі і спявалі яму „Многае лета”. А сакратар ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч, выконваючы ролю гаспадара, частавала калядніцаў пышнымі цукеркамі. Наступным быў маладзёжны хор „Каласкі” пад кіраўніцтвам Алы Каменскай, які ў народных строях спяваў „Шчодры вечар, добры вечар”. Ала Каменская сола выканала „Ціхую ноч”. Асаблівацю вечара было тое, што харысты разам з прысутнымі ў зале глядачамі праспявалі калядкі „Неба і зямля”, „Ныне Адаме возвеселися”, „Я умом ходила”, „Скинния золотая” і іншыя. Людзі з вялікім задавальненнем вярталіся дамоў у святочным калядным настроі.

Міхась ХМЯЛЕЎСКИ

Фота Сяргея ГРЫНЯВІЦКАГА

Былі добрыя дні...

8 лістапада мінулага года нямногія пасажыры сабраліся на чаромхаўскі цягнік, які ад'язджаў у Брэст у 12⁰⁵. Калі мы з калегам заходзілі на перон на дваццаць мінут перад адыходам цягніка, навокал царыла цішыня. Яшчэ нядаўна *пішмытніка* („кантрабандыстам”) ездзілі многія палякі ды чужаземцы. Гэты апошні вярталіся ў поўдзень гайнаўскім і бельскім цягнікамі амаль штодзень з велізарнымі сумкамі пасля некалькісутачных ваяжах па нашых рынках і перасаджваліся на брэсцкі поезд. Зараз усё адмянілася пасля ўвядзення мытнікамі і вайскоўцамі новых прынцыпаў кантролю ў Чаромсе (пры вяртанні цягніка з Брэста).

Паколькі раней чаўнакі карысталіся многімі тайнікамі, дзе захоўвалі спіртное і папярсы, дык зараз такой магчымасці няма, бо пасля праверкі багажу мытнікі патрабуюць зараз жа выходзіць (раней заставаліся ў вагоне да часу праверкі апошняга пасажыра, тады і выцягвалі свой тавар). Хто цяпер рашыўся пакарыстацца тайніком, дык лічы, што зрабіў падарунак „службоўцам”. Вайскоўцы заглядаюць у кожную дзірку, нават там, дзе камар носы не суне і знойдуць усё, што схавалі кантрабандысты. Таму скарацілася колькасць пасажыраў на брэсцкім поезде.

Прад'яўляем пашпарты для пагранічнага кантролю. Знаёмы вайсковец з усмешкай кідае ў мой бок:

— Даўно не сустракаліся, пане Сідарук... Дзе прападалі?

— У хаце жонку пільнаваў, каб сусед не дабраўся, — жартам адказваю. А больш сур'ёзна прыбаўляю: — Не было патрэбы ездзіць...

Мытны кантроль для палякаў абмяжоўваецца да вуснай дэкларацыі на конт валюты. Я прад'явіў — пятнаццаць долараў вывожу...

Разглядаем па вагоне. Адны „рускія” з худзенькімі сумкамі. І тых не больш, як за пятнаццаць чалавек. У апошніх двух вагонах заўважаем знаёмыя твары чаромхаўскіх і гайнаўскіх чаўнакоў, якія гандлююць грыбамі ды семечкамі.

Цягнік ад'язджае згодна з раскладам. Неўзабаве падыходзіць кіраўнік цягніка, які правярае білеты.

— Колькі пасажыраў сёння едзе? — цікаўлюся.

— Не больш за сорок... Назад пэўна будзе пад восемдзят, — кажа кіраўнік. — Сёння начальства з Беластока было. Людзей мала ездзіць і як не будзе больш пасажыраў, дык цягнік у Брэст адменяць...

З Чаромхі ў Высокае як рукой падаць. Спыняемся на раз'ездзе ў Голя. Тут праходзім пагранічны і мытны кантроль на беларускім баку. Да нядаўна на раз'ездзе працавала дзяжурная распараджаючая. З уваходам рыначнай эканомікі скараціліся штаты і на высокаўскай станцыі. Дзяжурную з Голя перамясцілі на іншае месца.

На станцыі ў Высокім маем шмат часу, каб абяспечыцца „неабходным таварам”, значыцца, спіртным і цыгарэтамі. З нашага цягніка выйшла некалькі чалавек. Астатнія едуць у Брэст. Мы з калегам таксама.

У 14³³ (мясцовага часу) пакідаем Высокае. Перад намі гадзінная язда ў Брэст. Пасажыраў можна на пальцах палічыць, паколькі мясцовым на міжнародны цягнік не дазваляецца рабіць пасадку.

Брэст прывітаў нас шэрым надвор'ем і маўкліваасцю. На пероне чакала некалькі дзесяткаў пасажыраў, каб зараз жа адправіцца ў Польшчу за „зьяленымі” і таварамі. Паколькі мой прыяцель падаўся ў крамы прыгараднага Брэста, я застаўся вартаваць нашы сумкі. Не-

чакана прыкмячаю на пероне двух мужчын, чарнявага — малодшага і старэйшага — велікана. Не, не памыляюся, гэта даўнейшыя калегі па рабоце. Агенты з канторы перадачы: Сярожа Семянюк і Аляксей Дзік. Яны таксама прыкмячаюць мяне, заходзяць у вагон.

— Што ж ты, Якаўлевіч, людзей не пазнаеш, — вітаючыся кідаю ў бок велікана.

— Як жа не пазнаю, — вясёла кажа Аляксей. — Цябе і ў пекле пазнаў бы... А ты добра трымаешся. Нічуць не змяніўся.

— А што ў цябе чуваць? Пэўна, на пенсіі?

— Калі матушка-чыгунка адмовілася, дык трэба нечым заняцца, — гаворыць прыяцель.

— Ды калі да вас за мёдам можна зайсці, — уключаецца ў размову Семянюк.

— Ты, што, Аляксей, пчалаводствам займаешся?

— Трэба „дарабіць”, — гаворыць спадар Дзік. — Ці за трыццаць тысяч рублёў можна пражыць у месяц? Гэта ж усяго дваццаць восем долараў будзе... А колькі ты атрымоўваеш? — цікавіцца калега.

Называю суму. Пералічваем на валюту. Выходзіць, што мая месячная пенсія (хоць у нас невялікай лічбыцца) ад беларускай намога большая.

Сядзім ды ўспамінаем добры час, калі на рабоце ў Чаромсе сустракаліся. Яны, рускія агенты, штодзень на „Асі” (так мы называлі аўтадрызін) прыязджалі. Шмат работы ў сямідзесятых ды васьмідзесятых гады было. Транзітныя саставы паяздоў з ГДР у Савецкі Саюз на станцыі ў Чаромсе не змяшчаліся. Ад Седльцаў па Навасады, што за Гайнаўкай, чакалі сваёй чаргі сотні вагонаў, каб пераправіць іх на другі бок. Мы хачы лічыліся сябрамі з савецкімі агентамі на рабоце, але згодна закону паступалі, нават сварыліся. А ў вольны час не адну чарку разам выпівалі. Асабліва на Каляды ці Вялікдзень.

— Гэта былі добрыя дні, — уздыхае Якаўлевіч. — Работу кожны меў ды на ўсё з „палучкі” хапала. — Не тое, што зараз, дарабляць трэба...

— А скажы, Аляксей, колькі ў вас настаўнік ці лекар зарабляе, — цікаўлюся.

— Нямнога больш за мяне. Сорок тысяч рублёў. Мо крыху больш...

— Тады ты важнейшы за іх, — гаворыць Аляксею Якаўлевічу, — бо з калгасным пчалаводствам шэсцьдзесяць тысяч атрымоўваеш.

Вяртаецца мой калега, Валодзя, што за пакупкамі хадзіў. Усё купіў што мы патрабавалі. І „зуброўку”, і папярсы. Ды на абед лішняю бутэльку прыхапіў, каб з сябрамі чарку перакульць. Але не выпала нам на долю разам абед з'есці. Аляксей Дзік вымушаны быў пакінуць кампанію, паколькі ў яго на прыгарадны поезд білет быў. А Сяргей Семянюк перайшоў у іншую кампанію. Я застаўся з чаромхаўскім калегам.

Зваротнае падарожжа аказалася цікавейшым. Побач нас „рускія” жанчыны прыселіся. Штотраз у наш бок паглядалі ці не назіраем, дзе яны мяшчкі са спіртным хаваюць.

У палове дарогі з Брэста ў Высокае кантроль пачалі беларускія мытнікі. Мы нарта не перажывалі, бо якраз везлі дазволенаю законам норму: дзве бутэлькі гарэлки і блок цыгарэт.

На станцыі ў Высокім пагранічнікі зноў правяраюць пашпарты. Неўзабаве падыходзіць высокаўскія з „падсадкі”. Было іх каля дваццаці чалавек. Затым падаем у напрамку раз'езда і... Чаромхі. Заязджаем на станцыю, а палове шостаі вечара. Пагранічны і мытны кантроль сёння прайшоў хутка, бо пасажыраў было незначнаго. Развітваемся з Валодзем у перонах.

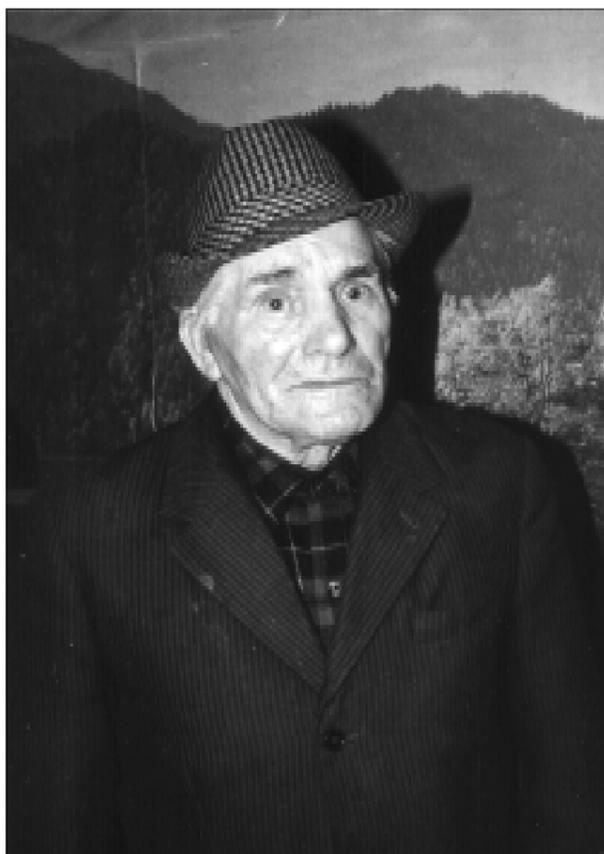
— Водпуск у мяне канчаецца, — заяўляе прыяцель. — Не хутка змагу зноў паехаць...

— Я таксама не збіраюся...

— Дык да наступнай сустрэчы! Сазвонімся. **Уладзімір СІДАРУК**

Трэба было з лужы піль

Успаміны Васіля ГАНЧАРУКА, жыхара Хільмонаў, народжанага ў 1919 годзе.

У 1940 годзе саветы забралі мяне ў армію, на Каўказ. Трапіла туды семнаццаць чалавек з Дуброўскага раёна. Калі выбухла вайна, вечарам паказа-

лі нам фільм, а на другі дзень, раніцай, выехалі на пляц і там тры дні прастаялі. Пасля прайшлі мы парад і адправіліся на фронт, на турэцкую граніцу. Стаялі там доўгі час, а пасля, у 1942 годзе, прыйшоў загад Сталіна аб звальненні палякаў з арміі.

Калі мяне звольнілі, я стаў на працу будаўніком, ставілі будынкі працаўнікам фабрык. Працаваў там каля трох месяцаў, а пасля перакінулі мяне капаць акопы вакол Баку. Спалі там пад плашч-палаткамі. Кармілі нас хлебам і рыбай; галодныя мы там не былі. Але не было вады — прыходзілася і з лужы піль. Капалі да вясны 1943 года, а пасля стаў я на базу, дзе стаўлялі пад голае неба станкі, каб танкі рабіць, а толькі пасля тых станкі накрывалі. Прапрабіў я там два тыдні і захварэў; дызэнтэрыя тады там панавала. Доктар добры быў і даў мне месяц бальнічнага, але я пасля двух тыдняў на працу стаў, каб хлеб дастаць. Працаваў у ахове тэхстыльнай фабрыкі ў Кіравабадзе.

Пабыў там месяц і мяне з ваенкамата скіравалі ў нестраявую роту ў Грузію, у горад Цагверы, такі як Саколка, трыццаць кіламетраў ад Горы, дзе Сталін нарадзіўся. Былі там два каранціны, у якія кіравалі людзей з бальніцы для аздаравлення. Я там выпіў з лейтэнантам грузінам і старшым лейтэнантам рускім і яны назначылі мяне шэфам каранціна н-р 2. Нядоўга я ім быў, бо па аздаравленцаў прыязджалі „купцы”, каб іх зноў на фронт забраць. І мяне паставілі ў такі рад аздаравленцаў. Ідзе начальнік:

— Откуда? — пытае мяне.

— Западнік, — адказваю.

Мяне і яшчэ дваццаць чалавек забралі на будову высакавольтнай электраліні перадачы. Выехалі ў Грозны. Амаль усіх з нас забралі на лінію, а я з адным рускім астаўся ладзіць будынкі пасля бамбэжкі.

Быў я на вайсковым уліку і мяне, як зарадзілася польскае войска над Акой, адправілі ў Армавір. Назбіралася там нас сто пяцьдзесят мужчын і дзевяць дзяўчат; толькі тых дзяўчат бралі, якія хацелі. З Армавіра паехалі мы ў польскую армію. Нас там вітаюць, спяваюць, у бубны б'юць.

Нас у Сельцах абмундзіравалі і даволі доўга абучалі. Вучыліся кідаць з траншэяў гранаты ў танкі. Пайшла Першая дывізія, а пасля і нас усіх на фронт адправілі. Рабілі мы па шэсцьдзесят-сто кіламетраў кожную ноч у поўным баявым рыштунку — то пяхком, то поездам. Вецер, куродым, коні-манголы аўса не хочучь есці, толькі траву.

Баявое хрышчэнне праходзіў у Пулавах, на Вісла. Цягнулі лінію пад вагою. Баласт быў з жалезам, топімся. Хто астаўся жывы, а хто і паплыў з Віслаю.

Пасля нас, Другую дывізію імя Дамброўскага, кінулі на Варшаву. Стаялі над Віслай паўгода часу. Наша войска на лодках перапраўлялася да польскіх партызанаў, а яны нас абстралялі. Адзін харунжы пераправіўся пераапрапоўшыся і выведаў, што яны нашай дапамогі не хацелі. То мы — стоп!

Сталі наступаць і Варшава лёгка далася. Ксёндз Дварэцкі даў нам Матку Боску і на дэфляду пайшлі. Пасля пайшлі далей, на Ястраў і Паморскі вал. Я быў пехацінцам, палкавым тэлефаністам, з катушкай і апаратам хадзіў. Узалі Паморскі вал і па грузах Шчэцінка на Берлін пайшлі. Наш полк робіць акружанне, а васемнаццаць тысяч немцаў прарвалася з Берліна і на нас. Мы цэлую ноч біліся. Калі заціхла, нас кінулі сто пяцьдзесят кіламетраў далей, на Лабу — каб немцы не ўцякалі.

Там вайна закончылася. Страляніна, выкідаюць адны другіх... А на другім беразе Лабы стаяў Мачэ. Тут бацька, там сын; можна было пераплываць Лабу, толькі без ружжа.

Пасля нас перакінулі ў Кельцы і адтуль мяне дэмабілізавалі.

Надалі медалёў поўныя грудзі, але грошай за іх не далі. Даюць зніжкі, але хто куды паедзе?..

Запісаў Аляксандр ВЯРЫЦКІ
Фота аўтара

Ніўка

Мікалай Давідзюк — <http://members.belpak.brest.by/~david/>

Павіншавалі нас

„Пагоня” — <http://www.pahonia.promedia.minsk.by/>

„Газета Слоні́мская” — <http://gs.promedia.minsk.by/>

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

У цягніку каля пажылой кабеты сядзеў Янка і жаваў жвачку. Раптам жанчына звяртаецца да яго:

— Гэта вельмі-вельмі ветліва з вашага боку, што забяўляеце мяне размовай, аднак я мушу прызнацца, што я глухая як пянёк.

— Чаго, Андрэй, так смяешся?
— З кітайскіх анекдотаў.
— То раскажы ім і нам.
— Не магу, не ведаю кітайскай мовы.

Гутараць дзве суседкі:
— У акуларах выглядаеш намнога прыгажэй...
— Прыемна мне такое пачуць.
— ... бо маскіруюць маршчыны вачкоў тваіх вачэй.

— Але затое бачу праз іх намнога лепш твае.

— Чаму, Коля, так многа п'еш самагонкі?

— Так складваецца, што спярша ем многа цыбулі, каб перабіць пах самагонкі, а пасля я вымушаны піць самагонку, каб пазбавіцца духу цыбулі.

Падчас апошняга урагану ў Тэхасе адна курыца, якая стаяла задам да ветру, тройчы знесла тое самае яйка.

Маці да дачкі:
— Калі я была ў тваіх гадах, запісвала дзённік.
— Мама, гэта ўжо выйшла з моды. Я завяла картатэку.

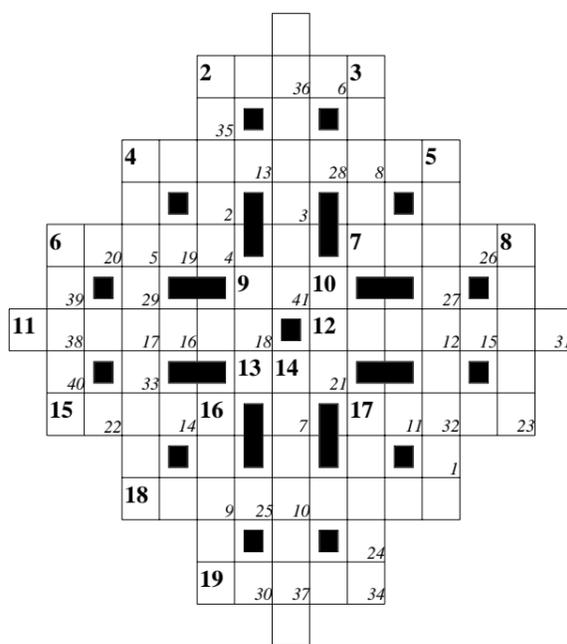
Ёлкі-палкі ў гасцях

Люблю гасцей прымаць. Любіў яшчэ болей у часы... застоля, гэта значыць, „застою”. Напрыклад, за Герка, калі *мялэсь, хаме, цукерка*. Вядома, за што той цукерак усім дастаўся, але настальгія па тых часах дрэмле ў людзях і час ад часу, пасля прыліваў таго суму, хочацца вярнуцца ў малодасць і да кепскіх прывычак улады, якая старалася быць снабістычнай, еўрапейскай. Узлезшы на вярхушку, тыя ўраднікі хацелі паказацца культурнымі. Калі нават буялі ў іх душы погляды, якіх варта саромецца, хавалі гэта ў сваіх сэрцах пад элегантнымі касцюмамі. А цяпер такі адзін з другім равуць на ўсю Еўропу і свет такое, што сорам і шкода ўсёй краіне. І рэдка які публікатар адважыцца пра гэта сказаць, а калі і скажа, дык на яго пальцецца гразь. Ну, на таго, што ганьбіць такія паводзіны, а не таго, з якога вылез хамула, фашыст, крывадушнік, юда. Звычайны грамадзянін, не адурманены гарэлкай ці сатанінскімі версетамі, не сляпы ж ды не глухі. А, можа, яны думаюць, што або ўсе дурні, або ўсе такія самыя як яны? Што да ўлады пхаюцца розныя такія, што „падсаджвалі” быццам на той славыты плот герояў, а калі іх саміх падапхнулі на той ляжачы ўжо плот, то пра тых герояў забылі і ўздумалі іх угнаіць. Бо мо хто лічыць першага прэзідэнта і асталопам, бо невучоны і што на языку тое і ў голас, але, як бы ні было, ніколі ён не ўдаваў мандрэйшага чым быў, а каб быў зусім ёлупень, дык не пайшлі б за ім людзі. А што носіць на лацкане пінжака Святую? А каго мае насіць? Ён сапраўды верыць у тое, што робіць і гаворыць. А гэта смешна выглядае ў час, калі эмблемы начапляюць людзі, якім з вачэй нахабна б'е тая нескрываная крывадушнасць, і ўсе гэта бачаць, гэты цырк і трафарэт.

А пачаў я быў ад гасцей... Люблю я іх і цяпер, а асабліва Ёлкіна-палкіна. Ён, папраўдзе, называецца іначай, — проста Ёзік Кнышык. Ён выхадзец з вёскі, але мешчанін ад паўстагоддзя. А ёлкі-палкі ў яго — усё, і харошае, і благое. На ўсё здзіўляецца. Не горш ёлкаць-палкаць, чым курдаць ці курчаць. Ёлкі-палкі і мая Агата, ой як добра гатуе, і я, Вандал, ёлкі-палкі, трымаюся добра, і ёлкі-палкі тая палітыка. Ёлкі-палкі, гарэлка дарагая. Ну і добра, ёлкі-палкі, бо ж і Ёзік не вып'е яе многа, а і я яму не памагу. Не п'ецца, ёлкі-палкі, падумаіце... Паёлкаем-папалкаем з Ёзікам, і лягчэй робіцца. А Агаціны драпікі здаюцца надта ж харошымі ды смачнымі, калі паглядзець у карыя біскупчыя вочы Ёзіка, як ён з запалам іх уплятае і хваліць. І тады, здаецца, і нічога больш не трэба — маеш пачцівага сябра, які рады твайму сціпламу пачастунку, ты не кідаешся вобзем, каб раскашэліцца дзеля таго, каб задаволіць гасця, баючыся, што скажа, не прыняты мо належна. А твая шанюная жонка, мо не такая ўжо і адметная кухарка, але і з іншымі каштоўнасцямі, не размахваючы рукавамі як Васіліса, накорміць галодную сябрыну здаровай стравой. Ну, вядома, Агата не толькі драпікі нарыхтуе. Але так агульна кажу, ёлкі-палкі, каб вы ведалі. Што, ёлкі-палкі, добра мець такога сябра, надзейнага, што калі бяда якая ці радасць, дык хоць і сярод ночы... Вядома, меру таксама трэба ведаць, асабліва калі ты ўжо ў гадах, калі ўжо, скажам, унукі спяць раскінуўшы ручаньты, або дзеці, меншыя ці большыя, паграбуюць у той час твае ўвагі. Але і яны павінны ведаць: дзед з бабай маюць права таксама мець сваіх сяброў, сваё жыццё, якое, усё ж, папраўдзе, самае цікавае ды поўнае пачынаецца пасля... шасцідзесяці! Ёлкі-палкі!

Вандал Арлянскі

Крыжаванка

Вертыкальна: 1. літаратурны твор у форме ўспамінаў, 2. гіганцкі кальмар, 3. схватка ў боксе, 4. франтавы ветэран, 5. іржышча, 6. ашуканства, хлусня, 8. група ахоўнікаў, 9. вада ў стане кіпення, 10. іспанскі горад на поўдні Галісіі, 14. вышэйшая ступень задавальнення, 16. пустынны шквальны вецер, 17. імкненне схапіць рухомую здабычу.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 48 нумара

Гарызантальна: Чыквін, Рынтала, бяльмо, кавадла, натура, Пачэка, Радрыга, сякера, карчага, баркас.

Вертыкальна: прыкуп, Яновіч, Гайдук, чабан, культ, Ізмір, Андора, учынак, ананас, амяла, эвенк, Аракс.

Рашэнне: **Варона малая, а горла вялікае.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Міхалу Байко і Лукашу Пацэвічу** з Бела-стока.

Гарызантальна: 2. бягун на доўгія дыстанцыі, 4. дапаможны матэрыял у вытворчасці, 6. дэкаратыўная расліна сямейства акантавых, 7. частка прадмета ў форме невялікай дугі, 9. адзінка вымярэння магутнасці электратоку, 11. пустата, пустка, 12. цэнтр здабычы прыроднага газу на захадзе Сібіры, 13. там жылі Адам з Евай, 15. гравітава, 17. градка ў агародзе, 18. высокі цыліндрычны галаўны ўбор святароў, 19. жонка Ясона.